Apare la 15 a fiă-cărei luni.

TRANSILVANIA

FÓIA ASOCIAȚIUNEÏ TRANSILVANE PENTRU LITERATURA ROMÂNĂ ȘI CULTURA POPORULUÏ ROMÂNŬ.

Nrulŭ 9. SIBIIŬ, 15 SEPTEMBRE 1892. **Anulŭ XXIII.**

DISCURS

prin care dlŭ G. Barițiu, președinte alŭ Asociațiuneï transilvane, a deschisŭ în 15/27 Augustŭ 1892 ședințele adunăreï generale.

Prea onorați Domni Membrii! Ilustră adunare!

Preste ḑece ḑile se împlinescŭ 31 de anï, decând Maiestatea Sa împĕratulŭ și regele nostru, îndemnatŭ de dorința și voința sa de a deschide și supușilorŭ de naționalitate română din monarchia sa o cale multŭ maï *largă* și *maï sigură* cătră cultura cea adevĕrată, decâtŭ fusese cea veche fórte ângustă și nesigură, prin preaînalta resoluțiune din 6 Septembre 1861 ex plenitudine potestatis suae imperialis et regiae s'a înduratŭ nu numaï a încuviința înființarea Asociațiuneï transilvane pentru înaintarea literatureï române și a culturei poporuluï românŭ, ci a și aproba statutele aceleia, după care acéstă instituțiune avea se desvólte activitatea sa pentru scopurile prefipte întru o serie lungă de anï cu zelŭ și perseverință atâtŭ maï mare, cu câtŭ lipsele și trebuințele de cultură atâtŭ în sferele spirituale câtŭ și în cele materiale eraŭ maï multŭ simțite în tóte păturile și clasele societățiï nóstre.

În acea epocă, în care augustulŭ notru suveranŭ ascultase rugămintea celorŭ treï prelați însoțită de preste 170 de subscripțiunï, însăși biserica recunoscută ca celŭ maï putinte scutŭ apĕrătorŭ și asilŭ alŭ culturei morale christiane, cum și alŭ sciințelorŭ, simțise necesitatea imperiósă de a'ï vení

în ajutorŭ unele reuniuni şi societăţi, deşi cu caracterŭ cu[illegible] s'arŭ ḑice laicŭ, în totŭ casulŭ însĕ óreşi-cum ca sucursale p[illegible] lângă biserică. Fără ca Asociaţiuneĭ sĕ-ĭ fiă trecutŭ vreodată prin minte de a esercita fiă şi numaĭ ca o umbră de înfluinţă în afacerile curatŭ bisericescĭ, ea totuşĭ a fostŭ şi maĭ este de mare ajutorŭ bisericeĭ.

Cumcă prelaţiĭ şi ceilalţi fundatorĭ aĭ Asociaţiuneĭ între alte atribute ale acesteia o consideraseră din capulŭ locului şi ca pe una sucursală pre câmpulŭ celŭ vastŭ alŭ culturei în *limba bisericelorŭ nóstre,* ne putemŭ convinge şi din înpregiurarea, că între cele preste 170 de subscripţiuni 71 sûntŭ de ale persónelorŭ preoţescĭ de ambele confesiuni: canonicĭ, vicarĭ, protopopĭ, asesorĭ consistorialĭ şi alţĭ servitorĭ aĭ altaruluĭ, maĭ toţi trecuţi prin şcóle superióre, carĭ sciaŭ fórte bine, care sûntŭ scopurile rugămintei lorŭ subşternute la prea înaltulŭ tronŭ. Din momentulŭ, în care aflaseră, că li s'a acordatŭ cererea şi li s'a împlinitŭ dorinţa, eĭ aŭ şi simţitŭ tótă greutatea problemeĭ, a căreĭ deslegare avea se cadă nu numaĭ pe umeriĭ suplicanţilorŭ, ci pe aĭ poporuluĭ românescŭ întregŭ din acéstă ţéră.

Aceste premise despre începuturile Asociaţiuneĭ transilvane de cândŭ se afla ea numaĭ în embrione, s'ar aştepta póte, că după peripeţiile prin care a trecutŭ ea în aceĭ 31 de anĭ, s'o urmărimŭ şi resultatele activităţiĭ sale până în ḑilele acestea. Acea dorinţă însĕ cine o va fi avêndŭ şi-o póte împlini uşor din culegerea şi gruparea resultatelorŭ din fiă-care anŭ aşa precumŭ se află ele puclicate în Analele Asociaţiuneĭ în anii de ânteĭ ca colecţiune de acte oficióse, eară dela 1868 încóce în organulŭ sĕŭ periodicŭ *Transilvania.*

Eu pentru acéstă serbare de astăḑĭ a cultureĭ nóstre mi-amŭ propusŭ ca se rĕspundŭ la dóuĕ întrebărĭ, pe carĭ avemŭ şi dreptulŭ, şi datorinţa de-a ni-le pune noĭ toţĭ membriĭ Asociaţiuniĭ; eară acelea sûntŭ:

Antêiŭ, décă poporulŭ românescu, pentru care augustulŭ suveranŭ deschisese acéstă cale de adevĕrată cultură, a înţe

lesŭ acelŭ scopŭ, pentru ca spre realisarea luĭ se-ĭ întindă şi mijlócele absolutŭ necesare?

Alŭ doilea, décă membriĭ seĭ şi maĭ deaprópe organulŭ séu esecutivŭ aŭ sciutŭ întrebuinţa mijlócele date cu celŭ maĭ bunŭ folosŭ posibilŭ?

La întrebarea de ânteĭ amŭ auditŭ în viéţa mea multe réspunsurĭ negative, uneorĭ pronunţate cu óreşicare iritaţiune chiar de cătră membriĭ românĭ aĭ acesteĭ Asociaţiunĭ, eară de cătră uniĭ compatrioţĭ de alte limbĭ şi altŭ sânge, enunţate în tonŭ ironicŭ.

Aceĭ patrioţĭ, carĭ aŭ în vedere numaĭ cifre secĭ şi din totalitatea bugetelorŭ adunate la unŭ locŭ află, că în cassa acesteĭ instituţiunĭ în ceĭ 31 de anĭ n'aŭ întratŭ nicĭ o jumĕtate de milionŭ, şi că după coperirea tuturorŭ speselorŭ stabilite şi votate în regulă de cătră adunările generale ne maĭ remase abia unŭ capitalŭ de 190,000, séŭ adăugêndŭ la acela şi valórea frumóseĭ bibliotecĭ, suma rotundă de dóuĕ sute de miĭ florenĭ séŭ $^1/_2$ milionŭ francĭ, pre cândŭ gubernulŭ Maiestăţiĭ Sale în resoluţiunea din 23 Ianuarie 1861 Nr. 84 a presupusŭ limpede, că scopulŭ Asociaţiuneĭ trebue se fiă nu numaĭ înaintarea literatureĭ nóstre naţionale şi cultura poporuluĭ întru înţelesŭ largŭ, ci şi întru înţelesŭ specialŭ *agricultura şi industria,* o condiţiune acésta adoptată de gubernŭ, care pre câtŭ era maĭ importantă, pre atâtŭ şi presupunea fonduri de câteva milióne, din ale cărorŭ venituri se pótă fi coperite trebuinţele cerute la cultura limbeĭ, la studiĭ scientifice şi literare, la cultivarea artelorŭ, la reformele radicalĭ în agricultură şi la împingerea uneĭ părţĭ considerabile a tinerimeĭ române pe terenulŭ industrieĭ micĭ şi a celeĭ marĭ, precum şi nedespărţitŭ de acestea spre a îmbrăţoşa comerciulŭ în totŭ cuprinsulŭ ţĕrĭĭ şi dincolo departe de fruntariele sale, preste ţĕrĭ şi preste mărĭ*).

*) Die Ermächtigung zu den vorbereitenden Massregeln zur Beförderung der Literatur und Bildung des romänischen Volkes, dann zur Hebung der Agricultur und Industrie etc.

Eu şi mulţi alţii înţelegemŭ prea bine durerea sufleţéscă a fraţilorŭ, carî se irită de câteorî cugetă la micimea fondurilorŭ, de care dispune până acum Asociaţiunea nóstră. Aşa este, cunóscemŭ cu toţii, că aceste fonduri sûntŭ fórte micî, căcî ele nu ajungŭ nicî măcarŭ la unŭ milionŭ, în comparaţiune cu importantele probleme luate pe umerii Asociaţiuneî. Ce e mai multŭ, pesimiştii îşi esplică acea serăciă de fonduri din serăcia poporuluî românŭ, despre care credŭ eî că acesta arŭ fi mai lipsitŭ decâtŭ tóte celelalte popóre ale acesteî monarchiî. Eu unulŭ nu potŭ împărtăşi acea credinţă pesimistă. Eu cunoscŭ între marginile acesteî monarchiî câteva popóre neasemenatŭ mai lipsite şi mai rĕu ţinute decâtŭ este poporulŭ românŭ. Alţii iarăşi ţinŭ, că între noî lipsesce aceea, ce la naţiunî înaintate se numesce *simţŭ comunŭ,* petrundere de interesulŭ propriu, carele orî unde lipsesce, nicî chiarŭ ómenî carî dispunŭ de sute de miî şi de milióne, nu daŭ nicî-unŭ banŭ pentru ceea-ce nu cunoscŭ. Ce e dreptŭ, casurî de acestea întimpinămŭ fórte desŭ, la noî ca şi la alţii. Într'aceea faţă cu acéstă observaţiune nu ne este permisŭ nicî pe unŭ minutŭ a perde din vedere dóuĕ împregiurărî de importanţă decisivă.

Ómenilorŭ versaţi în istoria popórelorŭ le este prea bine cunoscutŭ, că spiritulŭ de Asociaţiune a fostŭ până de curêndŭ urgisitŭ şi persecutatŭ în cele mai multe staturî ale Europeî, şi aŭ trebuitŭ se vină preste acelea catastrofe marî, pentru ca bărbaţii de statŭ se'şî schimbe opiniunea în mai bine. Din esemple nenumĕrate fiă-ne de ajunsŭ se atingemŭ aicî numaî unulŭ din cele mai instructive. În faimósa capitală Berlinŭ se înfiinţase la 1844 a *reuniune prusiană* pentru ajutorarea claselorŭ muncitóre. *Frideric Wilhelm IV,* unŭ rege milosŭ şi iubitorŭ de ómenî, pre lângă ce aprobase acea reuniune, 'î şi dăruise 15 miî de talerî din caseta sa; ministeriulŭ prusianŭ însĕ, în flagrantă opositiune cu regele, a cassatŭ acea reuniune, de fricâ, precum ţicea elŭ, ca nu cumva cetăţeniî prusianî sub masca iubireî de ómenî se facă politică chiarŭ cu baniî regeluî lorŭ.

Asociaţiunea nóstră s'a înfiinţatŭ în puterea legiĭ austriace de reuniuni din 26 Novembre 1852. Vre-o lege constituţională, care se fiă fostŭ sancţionată de atuncĭ încóce relativă la dreptulŭ de reuniuni, nu este cunoscută, decâtŭ numaĭ unele ordonanţe ministeriale, care *nu* sûntŭ legĭ. Se póte pricepe uşorŭ, că lipsa uneĭ legĭ sancţionate, regulătóre de *dreptulŭ reuniunilorŭ,* dreptŭ înnăscutŭ şi dumneḑeescŭ, genézăpe mulţĭ ómeni, carĭ ţinŭ că „destulŭ este ḑileĭ reutatea sa“ şi nu voiescŭ sĕ-'şĭ prefacă capetele în morĭ de măcinatŭ; eĭ însĕ uită, că voiescŭ séŭ nu, tótă viéţa nóstră este numaĭ o luptă precurmată cu prea puţine ḑile de repausŭ.

Aşa dară frica de a participa chiarŭ şi la reuniunile cele maĭ blânde şi maĭ innocente arŭ fi *una* din causele, pentru care mulţĭ nu vorŭ se figureze nicĭ ca membriĭ uneĭ simple societăţĭ literare şi de cultură.

A maĭ fostŭ până acum încă şi o altă causă a neparticipăriĭ la societăţĭ literare şi de cultură, eară acésta se póte considera ca cea maĭ împortantă din tóte. Vĕ aduceţĭ aminte, domniloru membriĭ, din istoria contimporană a ţĕreĭ, că în ceĭ doĭ anĭ de turburărĭ civile, după mărturisirea actelorŭ oficiale, preste dóuĕ sute de comune românescĭ din Transilvania şi Bănatŭ aŭ fostŭ date flacărilorŭ, multe întregĭ, altele pe jumĕtate séŭ în o parte óre-care. Multe bisericĭ românescĭ aŭ remasŭ din resboiulŭ civilŭ, décă nu ruinate, în totŭ casulŭ însĕ devastate. Cine nu scie óre, că poporuluĭ nostru 'ĭ este maĭ scumpă religiunea şi biserica sa decâtŭ însaşĭ viéţa? Totŭ aşa de bine este cunoscutŭ la toţĭ, că nicĭ dela împeratulŭ Iosifŭ II. încóce Româniĭ pe la cetăţĭ închise nu eraŭ suferiţĭ se aibă bisericĭ cu turnŭ şi cu clopote, decâtŭ numaĭ aşa numite capele, oratoriĭ séŭ paraclise, eară pe unde aŭ pututŭ se câştige procesulŭ, pre uniĭ i-aŭ constatŭ şi libertatea personală, ca de esemplu pe protopopulŭ Petru Maiorŭ pe la începutulŭ acestuĭ veacŭ în S. Reghinŭ din causa biserieeĭ de acolo deschisă la 1811. Zidulŭ biserieeĭ din Mediaşŭ, precândŭ ajunsese în 1824 până la parapetulŭ ferestrilorŭ, a fostŭ ruinatŭ, şi numaĭ

după unŭ procesŭ înverşunatŭ s'a pututŭ pune sub coperişŭ. În miile de comune din comitatele feudale, şi alte regiuni iobăgite, chiarŭ décă locuitorilorŭ le-arŭ fi fostŭ permisŭ a zidi biserici de pétră şi de cărămidă, dară nu le da mâna, pentru-că în casuri de acelea locuitorii goniţi dintr'unŭ dominiu în altulŭ nu arŭ fi pututŭ transporta o biserică de pétră pe balatucĭ, precum s'aŭ vĕdutŭ transportându unele biserici de lemnŭ chiar şi pănă în 1848.

Biserici românescĭ de pétră edificate în comitatele feudalĭ câte aŭ esistatŭ pănă înainte cu 42 de anĭ se potŭ numera pe degete. Biserici de pétră se vĕduseră relativŭ maĭ multe numaĭ în ţinuturi locuite de saşi şi de români, unde dreptulŭ de proprietate la pământŭ nu era denegatŭ cu atâta cerbicie ca în feudalismŭ. Se ridicaseră câteva biserici de pétră şi în comune militarizate. Ne spune însĕ br. Blasius Orbán în istoria sa sĕcuiască, scrisă după întórcerea sa din Turcia, că pe la finea véculuĭ alŭ 18-lea aŭ fostŭ dĕrimată o biserică românéscă de pétră chiarŭ în una din cele 7 comune cunoscute sub numele colectivŭ *Săcele.*

Faţă cu acea stare a bisericilorŭ române nu se va mira nimenĭ vĕdêndŭ, că grija principală a sutelorŭ de comune românescĭ din acéstă ţéră a fostŭ, ca pre lângă câştigarea pâneĭ de tóte dilele şi pre lângă datoria de a da Cesaruluĭ ce este alŭ Cesaruluĭ, precum dice St. Scriptură, sĕ'şĭ véda de sufletele familiilorŭ, se ridice luĭ Dĕeŭ case de rugăciunĭ.

Aceĭ dnĭ membriĭ, carĭ îşĭ vorŭ lua numaĭ puţină ostenélă de a frundări prin conspectele statistice ale celorŭ dóue mitropoliĭ şi cincĭ episcopiĭ române, vorŭ observa cu adevĕrată bucuriă şi consolaţiune sufletéscă, că în ceĭ treĭdecĭ şi cincĭ de anĭ din urmă s'aŭ ziditŭ şi înălţatŭ preste 500 de biserici de pétră în partea cea maĭ mare din fundamentŭ, eară altele reparate şi lărgite în proporţiunea în care se înmulţescŭ poporeniĭ. Înainte cu treĭ anĭ aŭ fostŭ numerate în singura archidiecesă a Blaşiuluĭ 274 biserici de pétră pre lângă 460 biserici de lemnŭ. În unele diecese se vedŭ biserici românescĭ zidite în

valóre de 20 până la 50 mii florenĭ, căcĭ se nu uităm̆ŭ, că decorarea internă conformŭ rituluĭ orientalŭ atâtŭ de bogatŭ în producte de ale artelorŭ, costă uneorĭ sume câtŭ aŭ costatŭ edificarea bisericilorŭ. Decĭ déc̆ă amŭ lua numaĭ o miie de biserică în 7 diecese una cu alta câte 10 mii florinĭ, totŭ arŭ face 10 milióne florinĭ suma votată luĭ Dḑeŭ.

Buletinele ministeriuluĭ ungurescŭ alŭ instrucţiuneĭ publice numĕră la treĭ mii scóle românescĭ. Se luăm̆ŭ numaĭ dóuĕ mii de scóle rurale în calcululŭ nostru, din care numaĭ a treia parte din materialŭ solidŭ, adecă aprópe 700. Din acele cunóscemŭ şcóle, care aŭ costatŭ dela 5000 până la 10,000 fl. Luându însе preţulŭ lorŭ mijlociŭ, numaĭ câte 5000, totŭ arŭ da şi acelea o valóre de ḑece milióne florenĭ.

Acestea nu sûnt cifre împrumutate din fantasia cuiva, ci luate din realitate, séu adecă din pungile poporuluĭ românescŭ, fără picŭ de ajutorŭ dela vre-unŭ statŭ óre-care, căcĭ ajutorulŭ statuluĭ datŭ pentru cultura nóstră contrasŭ într'o singură cifră arŭ dispărea alăturea cu milióneleˇ date de poporŭ pentru cultura sa. Celelalte prinóse aduse totŭ de poporŭ pe altariulŭ culturel la locurile centrale, precum sûntŭ diecesele, pe unde s'aŭ ridicatŭ resedenţe episcopescĭ, seminare, preparandiĭ, tipografiĭ, librăriĭ, fonduriˇ specialĭ bisericescĭ, scolastice, humanitare, facŭ earăşĭ câteva milióne preste fondurile lăsate de uniĭ prelaţĭ şi de câţiva bărbaţĭ seculariˇ nemuritoriˇ.

Scurtŭ şi bine: de vomŭ susţinea, că dela pacificarea ţĕreĭ cam de 40 de anĭ încóce poporulŭ românŭ din acéstă parte a monarchieĭ a datŭ pre lângă tóte enormele imposite de statŭ şi comunale, celŭ puţinŭ treĭḑecĭ de milióne pentru cultura sa, nu amŭ esageratŭ nicĭ cu unŭ denarŭ. De aicĭ apoĭ se póte înţelege, cum Asociaţiunea, reuniunile private, ca cea de teatru şi reuniunile femeilorŭ sûntŭ adeseorĭ date uitărĭĭ ca Cenuşotca celŭ ascunsŭ după cuptorŭ.

Acéstă instituţiune a nóstră însĕ nicĭ nu are pretensiuniˇ, care se pótă spăria pre cineva. După experiinţa făcută de atâţĭ anĭ, şi în vederea progreselorŭ mijlocite prin cleruriˇ, do-

rinţele eĭ sûntŭ din cele maĭ moderate. Ea nu cere deocamdată, decâtŭ numaĭ unŭ micŭ fondŭ de 120 miĭ florenĭ, din ale căruĭ venituriĭ se pótă fi asigurate salariile şi celelalte trebuinţe didactice ale şcóleĭ civile de fete cu cincĭ clase, afară de clasele elementare.

Planulŭ deschideriĭ uneĭ preparandiĭ de 3 séŭ 4 anĭ Asociaţiunea îlŭ lasă bucurosŭ în grija celorŭ dóuĕ mitropoliĭ, afară numaĭ de casulŭ cândŭ acelea nu arŭ afla cu cale a înfiinţa ele însele câte unŭ institutŭ de acelea.

Unŭ altŭ fondŭ, a căruĭ asigurare o doresce Asociaţiunea, arŭ fi earăşĭ fórte modestŭ, adecă numaĭ patru sute de miĭ pentru asigurarea de *şcóle comerciale* şi altele *reale* cu câte 4 classe. Este timpulŭ supremŭ, ca în tóte comunele românescĭ cu câte dóue până la cincĭ miĭ şi maĭ multe suflete se prindă rădăcinĭ unŭ comerciŭ realŭ, onestŭ, sănĕtosŭ, prin care poporulŭ se fiă apăratŭ de spoliărĭ şi de corupţiunĭ greţóse. În acelaşĭ timpŭ avemŭ se îndreptămŭ pe o parte bună a tinerimeĭ către sciinţele technice şi militare, care daŭ şi vorŭ maĭ da vécurĭ întregĭ la sute de miĭ pâne sigură câştigată cu onóre.

Eată totŭ ce maĭ cere Asociaţiunea D.-V. dela poporulŭ întregŭ: o sumă totală numaĭ ceva preste unŭ jumĕtate milionŭ.

Că Asociaţiunea scie se administre averea sa cu credinţă şi devotamentŭ, credemŭ că V'a datŭ probe şi până acum. Şi comitetulŭ stă gata se ve dea seama şi pe anulŭ espiratŭ, spre care scopŭ şi declarŭ şedinţele adunăriĭ generale deschise.

Sibiiŭ, 27 Augustŭ n. 1892.

---

† METROPOLITULŬ Dr. IOANŬ VANCEA.

Întrégă pressa română a adusŭ tributulŭ seu de pietate distinsuluĭ capŭ alŭ bisericeĭ greco-catolice române, Metropolituluĭ de Alba-Iulia şi Făgăraşŭ Dr. *Ioanŭ Vancea de Buteasa,* care la 31 Iuliu n. a. c. în etate de 72 aĭ vieţeĭ şi după 27 anĭ aĭ archiepăstorieĭ sale încheià activitatea sa pământéscă.

Trece pentru marginile uneĭ foĭ literare, a da cetitorilorŭ seĭ unŭ tablou completŭ alŭ activităţiĭ venerabiluluĭ Archiereu pe terenulŭ bisericescu, care este propriulŭ şi primulŭ luĭ terenŭ; dar acésta nicĭ că e de lipsă, căcĭ tóte foile nóstre fără deosebire aŭ adusŭ articulĭ scrişĭ cu căldură asupra mănóseĭ activităţĭ a bunuluĭ păstorŭ pe tóte terenele vieţeĭ spirituale omenescĭ. De aceea, conformŭ problemeĭ acesteĭ foĭ, ne vomŭ mărginí pe lângă amintirea meritelorŭ, ce şi le-a câştigatŭ fericitulŭ archipăstorŭ pentru literatura şi preste totŭ pentru cultura poporuluĭ nostru, merite acestea prea de ajunsŭ, a pune şi a conserva numele luĭ între ale celorŭ maĭ bunĭ fiĭ aĭ poporuluĭ românŭ.

Metropolitulŭ Dr. *Ioanŭ Vancea de Buteasa* s'a născutŭ la 18 Maiŭ 1820 în satulŭ Vaşadŭ, comit. Bihoruluĭ, şi după studiele pregătitóre de gimnasiŭ în Oradea-mare şi de Teologie în Viena, întrândŭ în clerŭ, ca preotŭ celibe şi Dr. în Teologie, a urcatŭ curêndŭ una după alta treptele ierarchice, şi la anulŭ 1865 a fostŭ numitŭ Episcopŭ alŭ dieceseĭ Gherleĭ, ear la 11 Aprile 1869 ocupă scaunulŭ metropolitanŭ în Blajŭ, care l'a ţinutŭ cu zelŭ neobositŭ, cu pietate laudabilă, celŭ maĭ frumosŭ decorŭ alŭ unuĭ Archiereu, precum şi cu activitate fórte fruptiferă până la capetulŭ vieţeĭ sale.

Memorabile sûntŭ cu deosebire jertfele, ce reposatulŭ Archiereu le a adusŭ pe altarulŭ cultureĭ poporuluĭ seu şi pe alŭ caritățiĭ creştinescĭ pentru ceĭ ce sûntŭ în suferinţă. După fóia bisericéscă „Unirea“, din carea cu preferinţă scótemŭ aceste date speciale, preste 100 bisericĭ s'aŭ ziditŭ şi restauratŭ sub păstoria luĭ, şi preste 300 şcóle şi aprópe 200 case parochiale s'aŭ rădicatŭ prin îngrijirea luĭ neadormită, maĭ tóte ajutate şi din casseta privată a generosuluĭ Metropolitŭ, carele ducea o viaţă fórte retrasă şi frugală, ear pentru bisericile şi şcólele, pentru preoţiĭ şi învĕţătoriĭ, precum şi pentru tinerimea studiósă a archidieceseĭ sale era unŭ părinte deapururea gata la ajutorŭ.

Vomŭ amintí numaĭ pe scurtŭ, că visitaţiunile luĭ canonice, alocuţiunile şi pastoralele luĭ cătră clerulŭ şi poporulŭ seu,

fundaţiunile întemeiate séu îmmulţite şi consolidate de dênsulŭ, realităţile acuirate pentru scopurĭ culturale şi filantropice, neîntreruptele donaţiunĭ şi binefacerĭ ne demustră, că dinstinsulŭ bărbatŭ a adusŭ sacrificiĭ aprópe preste puterile sale, sacrificiĭ, carĭ numaĭ din o înţeléptă economiă şi o inimă petrunsă de chiămarea sa ni le putemŭ esplica.

Dar maĭ bine concentrate şi cristalisate se vedŭ tóte aceste lucrărĭ ale fericituluĭ defunctŭ în Blajŭ, localitatea, carea prin neobositele stăruinţe şi necurmatele jertfe ale reposatuluĭ a luatŭ sub archipăstoriulŭ Vancea unŭ avêntŭ şi o înflorire necunoscute până aci. Gimnasiulŭ, seminariulŭ, preparandia pentru învĕţătorĭ fundată şi dotată de dênsulŭ, tipografia metropolitană şi şcólele elementare augmentate şi crescute, colecţiunile lorŭ înavuţite, salariele profesorale îmbunătăţite şi assigurate, fundaţiunĭ pentru preoţĭ, vĕduvele şi orfaniĭ lorŭ, dar cu deosebire *seminariulŭ studenţilorŭ gimnasialĭ* cu internatŭ pentru scolarĭ şi *scóla superióră de fetiţe* de asemenea cu internatŭ, sûntŭ monumente onorifice, carĭ vorŭ pestra memoria distinsuluĭ prelatŭ şi o vorŭ transplanta cu pietate generaţiunilorŭ viitóre.

Jalea bisericeĭ pentru repentina încetare din viéţă a archipăstoruluĭ seŭ a fostŭ generală şi profundă; şi îmmormêntarea, la carea aŭ asistatŭ deputaţiunĭ aprópe dela tóte confesiunile din ţéră, a avutŭ unŭ aspectŭ măreţŭ, dovadă de stima şi iubirea, de carea s'a bucuratŭ adormitulŭ nu numaĭ la credincioşiĭ seĭ, ci la toţĭ, carĭ aŭ cunoscutŭ şi aŭ sciutŭ preţuí după meritŭ activitatea cea rară şi atâtŭ de mănósă a defunctuluĭ, carea, precum şi viéţa luĭ cea piă, blândă, nepetată şi esemplară îlŭ punŭ în rêndulŭ celorŭ maĭ bunĭ capĭ aĭ bisericeĭ sale.

Fiă dar, ca acéstă activitae pe nobilulŭ terenŭ alŭ luminăreĭ şi cultureĭ poporuluĭ nostru se aducă veneratuluĭ Metropolitŭ Ioanŭ resplata promisă celorŭ bunĭ, carea elŭ o a meritatŭ în viéţa sa şi o a doritŭ până la ultima sa resuflare.

Fiă-ĭ ţerâna uşóră şi memoria cu laudă! *Z. Boiu.*

NUMELE FAMILIARE ROMÂNESCĬ, METIANŬ, PISO, FRUGIA ŞI RANTA.

I.

În „Familia“ din 1891 pag. 8 şi următórele amŭ publicatŭ nume familiare rumânescĭ, culese din cărţile funduare pentru cercului Oraviţa din comitatulŭ Caraşŭ.

Acolo amŭ dişŭ, că numele familiare arată naţionalitatea familiilorŭ, vechitatea lorŭ de miĭ de anĭ şi purcederea lorŭ — în parte mare — dela Romaniĭ vechĭ, şi că adeseorĭ sûntŭ comune şi cu numele familiare din alte ţĕrĭ romanice. Acolo amŭ dişŭ, că avemŭ interesŭ mare istoricŭ şi limbisticŭ, ca se adunămŭ numele familiare rumânescĭ, căcĭ adeseorĭ sûntŭ şi documinte tarĭ pentru originea nóstră şi forme estraordinarie pentru limba nóstră.

Unŭ anŭ şi jumĕtate a trecutŭ, şi încă nu s'a aflatŭ şi altulŭ, ca se culégă numele familiare din atare protopopiatŭ orĭ cercŭ politicŭ, căcĭ numaĭ atuncĭ aŭ valóre maĭ mare, décă sûntŭ culese tóte dintr'unŭ prejurŭ, ca se pótă servĭ de basă pentru felurite studiĭ.

Nu sciu, ce e causa? nepriceperea de a cuprinde însemnetatea numelorŭ şi interesulŭ nostru naţionalŭ pentru ele, séŭ lenea, nepăsarea?! Din ambele cause vinŭ acum ca se îndemnŭ şi altŭ publicŭ cetitorŭ, şi totdeodată ca se facă asemenare între unele nume familiare vechĭ şi între acele de aḑĭ şi astfelŭ se maĭ desteptŭ interesarea şi priceperea pentru acéstă materiă.

II.

Numele *Metĭanŭ.*

Rădĕcina numeluĭ e *met,* prima formă de nume e *Metus,* din acésta *Metius,* eară din acésta *Metianus.*

Pe timpulŭ luĭ Romulŭ, primulŭ rege alŭ Romeĭ, aniĭ 1—38 dela fundarea Romeĭ, Sabiniĭ aŭ începutŭ resboiŭ asupra Romanilorŭ, şi din partea Sabinilorŭ erá *Metius* Curtius, carele îmbărbăta la luptă (Historia română de Tit Livie lib. I. cap. 12).

*) Un frumosŭ începutŭ face în privinţa acésta colecţiunea numelorŭ familiare nobile românescĭ, de Dlŭ I. cav. de Puşcariŭ, eşită de curêndŭ. Red.

Pe timpulŭ luĭ Tulliu Hostilie, regeluĭ Romeĭ la anulŭ 113 an. Romeĭ în Alba Longa la Albanĭ, carĭĭ eraŭ de gintea latină, ducele Elsa *Metius* Fufetius (Sextus Aurelius Victor, Origo gentis Romanae capŭ 4). Albanĭĭ alegŭ de dictator pe *Mettus* Fufetius (Tit. Livie lib. I. cap. 23). Acesta e identicŭ cu Metius Fufetius. Tulliu Hostilie regele a ucisŭ pe *Metius Fufetius* (Varro de vita populi Romani lib. I). Ovidie susţine acestŭ nume, Sic doluit *Metius*... (Ovid, lib. I. Trist. Eleg. III). Unŭ *Metius Carus,* mortŭ la 753 anŭ Romeĭ, anu 1-iu dela Christ. Tacitus Agricola cap. 48) Pe timpulŭ luĭ Vespanianŭ (70—80 după Christosŭ) se află *Metius* Pomponianus (Sext. Aur. Victor de vita et moribus imperatorum Nr. 19, pag. 51). *Metius* Carus (Tacit. Agricola 45) pe la 70 după Christosŭ.

Din Metius, numele femeninŭ e: *Metia* şi 'lŭ aflămŭ şi acesta: „Et filiam *Metiam* Faustinam, quae nupta est Iunio Balbo consulari viro. (Iulius Capitolinus in imperat. Gordianum Cap. 14. la anulŭ 238—239 după Christosŭ).

Din Metius e *Metianus.* Proculus *Metiano* salutem dicit (Flavius Vopiscus in Proculum capit. XII).

„Et ut scias, qui viri in eius (Alexandri Severi) consilio fuerint: Fabius Sabinus, Alpheus Africanus, Florentinus, Martianus, Calistratus Hermogenes, Venuleius, Triphonius, *Metianus,* Celsus, Proculus, Modestinus, hi omnes juris professores, discipuli fuere splendidissimi Papiniani et Alexandri imperatoris familiares et socii (Aelius Lampridius cap. 43 despre Alexandru Severŭ annulŭ 194—211 după Christosŭ).

Acestŭ Metianus a fostŭ profesorŭ de drepturĭ, familiaru în casa împeratuluĭ Alexandru Severŭ şi soţia acestuia.

W. Corsen în opulŭ seŭ (über die Sprache der Etrusker, Leipzig II Band 1875) tomulŭ I-iŭ pag. 230, 232 şi tom. II-lea pag. 90, 165, 219, 403 etc. citéză cuvêntulŭ etruscicŭ: *„mezu* şi ḑice, că purcede din Metiu, pentrucă *ti* la Etruscĭ s'a schimbatŭ în z, (nemţesce z) adecă în ţ după o datină a scrierĭĭ românescĭ, şi Corsen ca de probe aduce, că din Arabia, Lartia, Retius etc. s'a formatŭ Arnza, Larza, Rezu grăindŭ

pe *z* ca *ț*, apoĭ adauge: mezu etruscicŭ e în nomin. sing. masculinŭ şi purcede din latina: *meta,* par, pétră de hotarŭ, de graniță, stîlpŭ de pétră în circŭ, de unde *metare* a mĕsura. Pétra, pe carea s'a aflatŭ scrisŭ *mezu,* e tocmaĭ pétră de graniță. Din mezŭ e compusŭ numele *Mezentius* susținutŭ în formă latină şi însémnă păzitorŭ, apĕrătorŭ de graniță şi totŭ deodată ḑeulŭ hotarelorŭ, agrilorŭ, ce la Romanĭ era Iupiter cu predicatulŭ Terminus [1]).

Mezentius se află şi ca nume istoricŭ. După ce Aenea a fundatŭ oraşulŭ Lavinium şi în resboiŭ a ucisŭ pe Turnu regele Rutulilorŭ, acestia aŭ chiămatŭ întru ajutorŭ pe Mezentius regele Etruscilorŭ cu reşedința în Agillae séŭ Caere (Sext. Aurel. Victor Origo gentis Romanae pag. 14. T. Liviu I. cap. 3) Mezentius a fostŭ şi la Rutulĭ veneratŭ, oferindu-i-se primițiele, ca unuĭ ḑeu. (Virg. Aeneid. VII. 648 L. Preller Rom. Myth. pag. 682). După Corsen vedemŭ că *ti* latinulŭ încă în anticitate s'a strămutatŭ în ț = z.

Din meta s'a formatŭ maĭ nainte: *Metus* omulŭ dela graniță, pentrucă *us* însémnă: omŭ, şi Metus a devenitŭ şi nume de persónă. Numele fiuluĭ luĭ Metus s'a formatŭ aşa, că Metus s'a pusŭ în genitivŭ, astfelŭ: Meti, şi s'a adaus *us,* de aci *Metius,* fiulŭ luĭ Metus; pentru de a însemna pe fiulŭ orĭ pe acelŭ ținetorŭ de Metius, lângă Meti s'a adaus anus şi asfelŭ: Metianus. În acestŭ modŭ s'aŭ formatŭ din Tullus, Tullius şi Tullianus, din Iulus, Iulius şi Iulianus etc. Decĭ Metianus însémnă fiulŭ luĭ Metius şi respective fiulŭ, omuluĭ păzitorŭ, îngrijitorŭ de metă.

Din acestŭ Metianus e numele Metianŭ alŭ episcopuluĭ din Aradŭ. Dar fiindŭ că ți s'a strămutatŭ în țĭ séŭ precum vreŭ uniĭ, în ț, Meținanŭ, respunsŭ după firea limbeĭ e Metianŭ (Meţanŭ) şi nu Meținanŭ.[2])

[1]) În Menzentius, *ent* e sufixŭ de participiu presinte, şi e formatŭ, ca şi cândŭ din parens am forma parentius, decĭ Merentiu e păzitorŭ de mete, de hotare.

[2]) Déca arŭ fi culese numele familiare românescĭ, póte că s'ar afla şi formele: Metŭ, Mĕtu, Metu, Mĕțu. *Metzu* (Gabriel). născutŭ la 1630 în Leiden, tatălŭ sĕu din Belle în Flandria.

II. Numele Pisoiŭ orĭ Pisău.

Piso a fostŭ conumele uneĭ familiĭ romane din gintea plebeiă a Calpurnilorŭ, şi a avutŭ alŭ doilea conume séŭ predicatŭ, *Frugi.*

Tacitŭ (în Annale lib. III. cap. 17) vorbesce despre „nobilitatea Pisonilorŭ, eară în historia (lib. IV. cap. 11) despre „insigne nomen Pisonum. Horatius (Epistolarum lib. II. epist. III. vers. 291) cătră Pisones, ḑice; Vos o Pompilius sanguis". Face alusiune la Numa Pompilie, alŭ doilea rege romanŭ la 38—81 an. Romeĭ, cumcă Pisoniĭ se tragŭ din viţa regeluĭ Numa. Acesta era fiulŭ luĭ Pompone din Curae, oraşulŭ Sabinilorŭ (Sext. tur. Vict. cap. 3).

Cele maĭ multe nume de ale Pisonilorŭ le-amŭ aflatŭ în Fasti consulares, ce dovedescŭ, că Pisoniĭ fiindŭ din eĭ fórte multĭ consulĭ, aŭ fostŭ o familie fórte strălucită a Romeĭ.

Anulŭ Romeĭ. An. nainte de Christosŭ socotindŭ 753 dela facerea Romeĭ până la Christosŭ.

Anulŭ Romeĭ 604. An. n. Chr. 149 L. Calpurnius Piso *Frugi* a fostŭ Tribunus plebis şi a adusŭ legea în contra esacţiunilorŭ.

Anulŭ Romeĭ 605. An. n. Chr. 148. L. Calpurnius Piso Calsonianus.

Anulŭ R. 614 An. n. Chr. 139. Cn. Calphurnius Piso.

Anulŭ R. 618 An. n. Chr. 135. C. Calphurnius Piso.

Anulŭ R. 620 An. n. Chr. 133. Lucius Calphurnius Piso *Frugi.*

Anulŭ R. 641. An. n. Chr. 112 L. Piso Caesonianus.

Anulŭ R. 686. A. n. Chr. 67. C. Calpurnius Piso.

Anulŭ R. 692. A. n. Chr. 61. M. Pupius Piso,

An. n. Chr. 61. Lucius Piso Caesonius, pretor şi în acestŭ anŭ şi-a măritatŭ fata Calpurnia după Iulie Cesare; cu influinţa acestuia la 58 a ajunsŭ consule.

An. R. 695. L. Calpurnius Piso Caesonianus, consule.

Fiulŭ seu cu asemene nume la 15 ant. Chr. Consule, şi unŭ favoritŭ alŭ luĭ Augustŭ.

An. R. 746. An. n. Chr. 7. Cn. Calpurnius Piso, consule a 2 óră.

An. R. 752. An. n. Chr. 1. L. C. Piso Augur.

În timpulŭ după Christosŭ.

28. L. Calpurnius Piso [3]).

58. L. Calpurnius Piso.

65. Caius Calpurnius Piso a fostŭ în fruntea conjuraţiuneĭ în contra împeratuluĭ Nero.

69. Lucius Calpurnius Piso *Frugi* Licinianus a fostŭ adoptatŭ de impĕratulŭ Galba şi destinatŭ de mostenitorŭ de tronŭ, dar ambiĭ fură ucişĭ de Othone.

112. L. Calpurnius Piso, consule.

176. Calpurnius Piso consule.

După aceste în Fasti Consulares aflămŭ numele Piso în decursŭ de 325 de anĭ.

Afară de Familia Piso, predicatulŭ Frugi 'l-a avutŭ şi altă familie. La 65. după Christosŭ a fostŭ consule M. Licinius Crassus *Frugi.*

Fiindŭ colonisarea nóstră la 106 după Christosŭ şi familia Piso susţinêndu-se în Roma pănă la 176 după Christ. a fostŭ posibilŭ, ca din familia Piso sĕ se aşeḑe maĭ mulţĭ şi în Dacia.

Sciindŭ, că în Ardélŭ la românĭ se află numele de familiă Piso, anume Sabinŭ Piso alŭ protopopuluĭ din Săcărâmbŭ, amŭ pusŭ întrebărĭ de scrutare, şi Dlŭ Ioanŭ Ghibu profesorŭ de teologiă din Sibiiŭ mi-a respunsŭ: 1. Că familia Piso se află în Pianulŭ de josŭ lângă Sebeş, şi că S. Piso de ací 'şĭ trage originea. 2-a că în satŭ familia maĭ nainte avea numele: Pisoiu, familiă vechie de agronomĭ, ĕră aceia, carĭ aŭ umblatŭ la şcólă s'aŭ scrisŭ Piso, unŭ frate în România s'a subscrisŭ: Pisone, dar' sateniĭ din familie şi aḑĭ aŭ numele Pisoiŭ.

[3]) L. Piso Pontifex (Tacit Annal. VI. C. 10 pela 32—37 după Chr). gradulŭ celŭ maĭ înaltŭ de preoţie, ca unŭ papă.

Aicĭ la tabla regéscă în procese de doueorĭ amŭ întâlnitŭ numele Piso şi Piszó şi într'unŭ procesŭ, advocatulŭ fiindŭ Dlŭ Dr. George Plopŭ din Aradŭ, amŭ cerutŭ informaţiunĭ. Dlŭ Plopŭ în 16 Maiŭ 1892 îmĭ scrie, că primindŭ informaţiunĭ esacte despre familia Piso, 'mĭ póte da lămuririĭ, şi anume:

1-iŭ Că Piso Iovanŭ (pe carele 'lŭ sciamŭ din procesŭ) e românŭ din comuna Agriş, ce se ţine de promontoriulŭ comitatuluĭ Araduluĭ; că numele familiarŭ Piso maĭ esistă şi în comuna Cintĕu, asemene în comitatulŭ Araduluĭ şi se afirmă, că de ací s'a mutatŭ familia Piso în Agriş.

2-a Că în Agriş se află vr'o 20 de familiĭ românescĭ cu numele Piso, şi că familiele se numescŭ; Pisoesciĭ.

3-a Că sătenĭĭ întră sine pronunciă şi Pisău, Piseu, dar' se subscrie Piso şi Piszó şi faţă cu străiniĭ se numescŭ totŭ: Pisó, Piszó.

4-a Că Pisoesciĭ din Agriş sûntŭ ómenĭ fórte inteligenţĭ, şi deşí sûntŭ ţĕranĭ, toţĭ sciu carte şi aŭ bună stare materială.

Numele românŭ vechiŭ Piso e formatŭ din rădecina *Pis* şi din sufixulŭ *on;* Latiniĭ de regulă aŭ aruncatŭ pe *n* din *on* şi a remas Piso, însĕ *n* se rearată în formele de declinaţiune p. e. Pisonis, Pisoni etc. De acésta formă sûntŭ: Naso(n), Maro(n), Cato(n), Rufo(n), Macro(n), Scipio(n) etc.

Noĭ în Dacia cuvintele latine terminate în o (n) le-amŭ strămutatŭ în *une,* p. e. cărbune, tĕciune séŭ în un p. e. păunŭ din pavo(n); ba limba nóstră a aretatŭ înclinare mare spre sufixulŭ *une,* căcĭ şi cuvinte, carĭ în latina n'aŭ esistatŭ cu o(n) le-a formatŭ în une p. e. amărăciune, iertăciune etc. Décă piso(n) arŭ fi fostŭ curentŭ de tótă ḑiua, ca carbo(n) titio(n), din pison trebuia sĕ se formeze pisune, şi după forma acésta şi Pisune numele propriu, până ce la Italienĭ a remasŭ forme în one, p. e. Scipione, Don Pisone etc. şi în *oni* p. e. Belinzoni, Manzoni etc.

Forma *Pisoiŭ,* cu s trecêndŭ spre sunetulŭ luĭ z, purcede din o formă Pisonius, precum vĕḑurămŭ maĭ sus forma Caesonius din Caesus, — apoĭ este Varronius din némulŭ luĭ

Varro, Pisonius din neamulŭ luĭ Piso, séŭ fiiulŭ luĭ Piso. După acéstă formă avem şi alte nume de familiă: Andriţon (cum a fostŭ scrisŭ în cartea funduală, póte că în locŭ de Andriţoniu) 16 familiĭ în Sasca munteană, şi Andriţoiŭ 10 familiĭ în Oraviţa munteană; Lăzăroiu 6 fam., Cristoiu 6 familiĭ în Sasca munténă şi 5 în Oraviţa munteană, Fratoiŭ 6 familiĭ în Petrilova; asemene sûntŭ numele familiare: Brezoiŭ, Dragoiŭ, Petroiŭ, Petricoiŭ, Priboiŭ, din Lazaroniu, Cristoniŭ Fratoniu etc. Noĭ avemŭ nume de familiă cu sufixulŭ one şi ani (precum amŭ arĕtatŭ în Familia din 1891 pag. 8 etc.), dar formele aceste aḑĭ nu ne staŭ înainte. Forma Pisoiŭ nu o potŭ deduce din *oni,* forma italiană. În acestŭ modŭ s'a constatatŭ, că în doue comune din comitatulŭ Araduluĭ se află numele de familie: Piso, în forma vechie latină. Acésta e raritate, barem până acuma, căcĭ trebuia sĕ se formeze: Pisune séŭ Pisun (păun) de órece o (n) în limbile vechĭ din Italia a trecutŭ în unŭ (W. Corsen über die Sprache der Etrusker, Leipzig 1874 II. pag. 260), şi astfelŭ trebuie se primimŭ forma Piso, carea revine şi în numele de adiectivŭ: Pisoescu, respective Piso-iescu.

Dar' Dlŭ Plopŭ spune, că Pisoiescĭ între sine se numescŭ şi: *Pisău.* Noĭ cuvintele străine anume maghiare terminate în o intonatŭ, p. e. adó (porţiă), biró (jude), akó (mĕsură de vinŭ) etc. le strămutămŭ, şi anume pe o lângă u mutămŭ în: ău, de aci adău, birău, acău (şi acovŭ). În cuvintele latine terminate în o (n), la începutŭ o a fostŭ lungŭ, maĭ târḑiu scurtŭ (W. Decke Etruskische Forschungen v. pag. 138), şi astfelŭ după esemplele arĕtate, din Piso s'a fi pututŭ face Pisău.

Eu amŭ aflatŭ cuvêntulŭ latinŭ *pisum,* ce însémnă mazere (nemţ. Erbse, ung. borsó), iéră o, on în prima linia omŭ, *Pison,* atâta, câtŭ Mezereanŭ (Erbsenmann); în a două liniă on e augmentativŭ, adecă sufix înmuăitoriu, şi de aci avemŭ şi mazeroniu séŭ măzeroiŭ, astfelŭ dară Pisoiu atâta câtŭ măzeroiŭ. Cicero(n) e asemene formaţiune din cicer (la ital. cicerole şi cicerchia, (nemţesce Kichererbse) şi W. Obermüller Deutsch-Keltisches Wörterbuch traduce Cicero cu Erbsenmann,

adecă Măzereanŭ, pentru-că on e = an. Aşa e cu Macro(n) la Latinĭ, din macer la noĭ macru, nemţesce mager, şi Macron póte însemna aşa omŭ slabŭ, precum slăboniu, măeroniŭ, măeroiŭ [4]).

III. Numele Frugia.

În citaţiunile referitóre la numele Piso, vĕdurămŭ de treĭ orĭ *Frugi,* ca predicatulŭ unora din Pisonĭ, şi odată la numele M. Licinius Crassus *Frugi.*

„At vero Piso ille *Frugi* în annalibus piis queritur (Cicero lib. IX. epist. XXII câtră M. Varrone). Piso Frugi Licinianus (Sueton. cap. XVII). Ne intereséză concordarea adiectivuluĭ frugi, în construcţiune. Eius libertum T. Ampium Menandrum hominem *frugi* et modestum et patrono et nobis probatum (Cicero lib. XIII. epist. LXX. cătră P. Servilie collega sĕu).

Frugi e adiectivŭ latinŭ şi remâne nedeclinabilŭ şi are înţelesŭ d. e. probus, modestus, bonus, moderatus; p. e. frugi homo, omŭ porbŭ, bunŭ, de trébă; Vita frugi, viéţă modestă, tréză, onestă. Din acestŭ frugi e adiectivulŭ latinŭ: frugalis, modestŭ, moderatŭ, blândŭ, cu moravurĭ bune, îndestulitŭ cu puţinŭ; totŭ de ací e substantivulŭ frugalitas.

În Luminatoriulŭ Nr. 11 din 1892 cetindŭ numele învĕţătorilorŭ din diecesa Aradului, amŭ aflatŭ, că pe învĕţătorulŭ din Crocna 'lŭ chiamă George *Frugia,* şi cerêndŭ informaţiunĭ dela dênsulŭ, în 3 Aprilie 1892 mi-a scrisŭ, că numele Frugia, cum se subscrie însuşĭ, se află în comuna Salagiu din comitatulŭ Araduluĭ, şi că acestŭ nume e numaĭ alŭ familieĭ sale şi că nu are cunoscinţă, ca se maĭ esiste undeva; că frugia ca cuvêntŭ comunŭ la poporŭ nu se folosesce.

Totŭ dlŭ Frugia a adausŭ, că acestŭ nume se respunde ca Fruja şi că a auditŭ, că în Aradŭ şi în Şiria (Vilagoş)

[4]) În Dicţ. Ac. Romane 'amŭ aflatŭ: pissoiu ce însémnă mârtanŭ, masc. mîţeĭ; femininulŭ dela pissoiŭ e pisică. Eu pissoiŭ nu-lŭ audisem în viéţa mea, ci din ocasiunea studiuluĭ acestuia amŭ datŭ de cuvêntŭ. Boemesce mîţa se chiamă opaselŭ, şi astfelŭ pissoiŭ póte fi de origine slavică, dar' nu'lŭ ţinŭ de identicŭ cu numele familiarŭ.

se află şi numele *Fruşa.* Dóue familiĭ cu numele Fruşa şi eu amŭ cunoscutŭ.

Predicatulŭ *Frugi* alŭ unorŭ Pisoni s'a susţinutŭ în numele *Frugia,* şi trebuie sĕ ḑicŭ, că predicatulŭ, pentrucă se reaflă în nume de faiiliă; căcĭ de s'ar fi susţinutŭ cuvêntulŭ comunŭ frugi, acesta trebuia sĕ fiă cuvêntŭ de tótă ḑiua în limba poporuluĭ de aḑĭ. În acestŭ modŭ numele *Piso* şi *Frugia* se dovedescŭ unulŭ pe altulŭ. Aceea credŭ, că gĭ din frugia sună aprópe de j (zs), pentrucă p. e. din fragă fragĭ, unde gĭ asemene e maĭ aprópe de j, precum sună *age* în cuvintele francese. Din acestŭ gĭ móle, egale j, s'a pututŭ forma ş în Fruşa (Fruşia). Décă căutămŭ în Glosariulŭ etc. Romane, aflămŭ:

Vragĭbă, vrajbă şi vraşbă, şi fiindcă b din ba trece în m, de ací: Vragĭmaşŭ, vrăjmaşŭ şi vrăşmaşŭ, decĭ gĭ = j = ş sûntŭ de o natură. Cuvêntulŭ originalŭ e *vrah* la Slavenĭ, inimicŭ, duşmanŭ, h din vrah are natura de trece în g şi în j, şi precum veḑurămŭ, aceste şi în ş. Aşa e în Halmágy, Almajŭ şi Almaşŭ.

Pentru acésta, numele Frugia, Fruja şi Fruşa după etimologiă şi înţelesŭ, sûntŭ tot acele, adecă identice.

IV. Numele Ranta.

În inscripţiunile etruscice séŭ tuscice (W. Corsen über die Sprache der Etrusker, Leipzig 1874 II. Band, se află numele: *Rantha Tarchnai* (I. p. 193 şi 412), *Rantha Ma* (pag. 409). Apoĭ (II. pag. 636) se spune, că s'a descoperitŭ unŭ sarcofagŭ cu o figură femeiéscă, şi sub acésta e înscriptiunea *Ranthu.* Acestŭ nume se află şi cu sufixulŭ de diminutivŭ: la Ranthula şi Ranthola (II. 249).

Eu cunoscêndŭ numele Vasilie Ranta Buticescu din Ardélŭ, m'amŭ adresatŭ cătră persónă (jude regescŭ la tribunalulŭ din Bristriţa) şi amŭ cerutŭ desluciriĭ, eară dênsulŭ în epistola din 15 Aprilie 1892 'mĭ scrie următórele: „Numele de familiă Ranta se află în comuna mea natală Nierţe (ung. Nyercse)

în comitatulŭ Clujuluĭ, pe valea Almajuluĭ, şi în Nierţe se află vr'o 6 familiĭ cu numele Ranta, tóte înrudite dintr'unŭ trunchiŭ. Familiĭ Ranta se maĭ află şi în Berindă (unde s'a născutŭ repausatulŭ baronŭ Popŭ), precum şi în comuna St. Michael, tóte în comitatulŭ Clujuluĭ, dar câte familiĭ sûntŭ, nu sciu; apoĭ se maĭ află lângă Hodinŭ (Bánfi-Hunyad) în satele de sub muntele Vlădésa, şi anume în Butenĭ şi în Mănăsturŭ (Magyar Gyerő Monostor), dar câte familiĭ sûntŭ, nu sciu. Maĭ deunădĭ cetisem numele Ranta şi în atare fóiă. Familia mea, după cum spunea betrâniĭ, s'a trasŭ de peste munţi, probabilŭ din Butenĭ, unde arŭ fi mulţĭ Rantasci!"

Eu nu amŭ cercetatŭ maĭ departe, căcĭ pentru esistinţa numeluĭ Ranta, la Românĭ, aflu destulă dovadă, dar' e şi greu a scrie în sate, unde nu cunoscĭ pe nime, şi apoĭ décă şi scii numele unora şi le scriĭ, nu'ţĭ respundŭ, orĭ pentrucă lucrurile literarie le înşiră întră prostiĭ, orĭ în lipsa de simţŭ naţionalŭ şi de cultură.

Într'unŭ procesŭ amŭ aflatŭ numele Bersan *Rentu* din Prezeştĭ în cerculŭ Butenĭ. Póte că e Răntŭ orĭ Râmtŭ, căcĭ străiniĭ sonurile ă şi â le scriu adeseorĭ cu e. Ca nume de botezŭ nu l'am auditŭ, şi încâtŭ în Terenţie şi Laurenţie s'ar afla rent, nu s'a pututŭ forma Rentŭ, ci orĭ Renţe orĭ Rinţŭ (urmândŭ forma maghiară Lőrintz, cum din Ferencz se află Frinţu).

Destulŭ atâtŭ, că numele etruscicŭ Ranthu se reaflă la Româniĭ din Ardélŭ. Acésta e dovadă, că în coloniele romane aduse în Dacia, aŭ fostŭ şi Etruscĭ. De bună seamă nume etruscice se vorŭ fi aflândŭ maĭ multe, dar aceste atuncĭ se vorŭ putea constata, cândŭ numele familiare românescĭ arŭ fi adunate şi aseměnate cu cele din inscripţiunile italice şi din scriitoriĭ latinĭ. Şi în acestŭ modŭ amŭ putea dovedí, că coloniele romane din carĭ părţĭ ale Italieĭ fură aduse [5]).

[5]) Atragŭ atenţiunea on. cetitorŭ la scrierea mea: „Numele persónelorŭ la Etruscĭ", ce va apărea în „Familia" şi ce va da dovadă ucindoiósă despre Etruscĭ în Coloniele romane din Dacia.

Dr. *At. M. Marienescu.*

SCHIȚĂ MONOGRAFICĂ A OPIDULUĬ HAȚEGŬ*).

(Urmare și fine).

După apunerea și ruinarea Ulpiei-Traiane prin invasiunile barbare și probabilŭ că în primiĭ secolĭ aĭ crestinismuluĭ chiar și prin fanatismulŭ creștinilorŭ, — s'a rădicatŭ Haţegulŭ la rangulŭ de capitală în ţinutulŭ acesta; de unde poporulŭ a și datŭ ţinutuluĭ numele de „Ţéra Haţeguluĭ", ear în diplomele vechĭ se numesce „terra Haczák, districtus, chiar și provincia Hazák.

1398. Nos Styborius de Dobusky Castellanus et duodecim Iurati Provinciae Hazák („Transilvania" 1872 pag. 172).

Haţegulŭ, ca capitală a districtuluĭ și castru totŭ odată, organisatŭ pe basa unuĭ sistemŭ militarŭ, — avea castelanulŭ séŭ prefectulŭ seu, carele împreună cu ceĭ 12 juraţi aĭ provincieĭ Haţegŭ, cu chineziĭ și seniorĭ românĭ, constituiaŭ unŭ forŭ judecătorescŭ pentru întregŭ districtulŭ în causele dintre nobilĭ și libertinĭ.

Districtulŭ era împărţitŭ în maĭ multe chineziate; în fruntea fiă-căruia sta unŭ chinezŭ, carele era administratorulŭ chineziatuluĭ, totŭ-odată și prefectŭ militarŭ. Chineziatele aceste s'aŭ îmmulţitŭ fórte tare în seclulŭ 14 și 15; în urmă, uniĭ chinezĭ s'aŭ rădicarŭ la rangulŭ de nobilĭ.

1366. Ludovicus . . . . . unusquisque Kenezus, per nostras litteras regales în suo Kenezatu roboratus, pro uno vero nobili acceptetor; (N. Densușanŭ pag. 60); alţiĭ însĕ aŭ remasŭ ca primarĭ aĭ comunelorŭ ruralĭ, la începutŭ consideraţi ca libertinĭ, ear după aceea tractaţi ca iobagĭ.

1531. Moysu Kenezius, et iobagio în Malomviz [1]).

1573. Tomas Kenezius et iobagio in Zeykfalva.

Dayn Lupsonia Kenezius et iobagio in Denk [2]).

(Kemény în Kurz Magazin II. 327—328; la N. Densușianŭ pagina 60).

---

*) Cetită în adunarea generală din Haţegŭ la 4/16 Augustŭ 1891.

[1]) Malomviz = Riu de morĭ, Zeykfalva = Streiŭ, ambe comune în apropiarea Haţeguluĭ.

[2]) Denk = Dêncŭ, maĭ aprópe de Orestiă ca de Haţegŭ.

La anulŭ 1669 se învestesce Haţegulŭ cu Magistratură autonomă, supusă numaĭ guvernuluĭ şi cu dreptulŭ de a-şĭ alege doĭ deputaţĭ la dieta ţerĭĭ. Dreptulŭ acesta maĭ târdiŭ s'a redusŭ la alegerea numaĭ a unuĭ deputatŭ, ear' în 1875 s'a cassatŭ de totŭ. Totŭ în anulŭ acesta s'a desfiinţatŭ şi tribunalulŭ regiu.

În 1764 înfiinţându-se institutulŭ militarŭ de graniţă, opidulŭ fiscalŭ Haţegŭ sĕ preface întregŭ în opidŭ militarŭ, trecêndŭ sub jurisdicţiunea Vice-colonelului, maĭ târdiu sub a maioruluĭ şi căpitanuluĭ militarŭ, ear sub a Magistratuluĭ remânendŭ numaĭ servitoriĭ, provincialistiĭ şi alţiĭ, carĭ se aşedaŭ ca incuilinĭ, maĭ cu sémă pe sesiunile bisericeĭ romano-cat. Magistratura avea douĕ ramurĭ, una administrativă şi una de justiţie, de carĭ a usuatŭ până în 1872. În anulŭ acesta i s'a cassatŭ şi dreptulŭ de a avea judecĕtoriă separată, i-a maĭ remasŭ numaĭ ramura administrativă, carea pre lângă unele modificărĭ, precum subordinarea la comitatŭ, denumirea căpitanuluĭ de poliţiă etc. se maĭ susţine şi acum.

Apendice.

Prima invasiune a Turcilorŭ în Transilvania s'a făcutŭ la anulŭ 1420 pe pasulŭ „Pórta de ferŭ“, care duce pe la Haţegŭ; decĭ asupra luĭ, ca aceluĭ de âmtâiŭ opidŭ, ce le era în cale, s'a descărcatŭ tótă furia devastăreĭ turcescĭ. În 1442 Ioanŭ Huniade raportézĕ asupra Turcilorŭ strălucita victoriă dela „Pórta de ferŭ“. Haţegulŭ, fiindŭ în calea Turcilorŭ, iérĕ a trebuitŭ se sufere greu. Ba de câte-orĭ aŭ invadiatŭ Turciĭ în părţile acestea, totŭ de atâtea orĭ aŭ fostŭ prefăcutŭ în cenuşă.

Eată unŭ motivŭ, pentru care casele eraŭ făcute de lemnŭ şi acoperite cu paie până aprópe în ḑilele nóstre!

Eată pentru-ce se amintescŭ în diplomele vechĭ aşa desŭ luptele eroice cu Turcii sub castrulŭ Haţegŭ:

1421. Nos Ladislaus de Chak . . . . . servitiorumque meritis nobilis Blasii filii Sandrini . . . . . in conflictu cum saevissimis Turcis sub castro Haczok commisso.

1421. Nos Nicolaus de Chak . . . . .

Koszta de Szalaspataka . . . . . in conflictu et persona pugna cum saevissimis Turcis sub castro Haczok comissis. („Transilvania“ 1872 pag. 222).

1435. Nos Ladislaus de Chak . . . . . catholicae fidei nefandissimis emulis ad Castrum Hatzak vocatum praelium commisisset . . . . . („Transilvania“ 1873 pag. 32).

Locuitorii Haţeguluĭ ca armalisti castrensi, împreună cu ceialalţĭ armalistĭ din districtŭ, aŭ trebuitŭ sĕ fiă totdeuna cu arma în mână, cândŭ cerea siguranţa patrieĭ şi a graniţelorŭ eĭ, aperarea castrelorŭ şi a castelelorŭ; pentru aceea şi eraŭ scutiţĭ de contribuţiunea cătră statŭ, precum apare şi din edictulŭ 41 dela 1664 a Compilatelorŭ pag. 110, că: „Toţĭ locuitoriĭ Haţeguluĭ şi aĭ Huniadóreĭ aŭ trăitŭ cu privilegiulŭ lorŭ ab antiquo; dar de câtŭ se fiă siliţĭ a plăti contribuţia după pórtă ca şi iobagiĭ, maĭ bine s'aŭ oferitŭ de sine a plătí câte unŭ talerŭ imperialŭ de capŭ.

Noha Vajda-Hunyádnak és Haczoknak minden lakosi..... abantiquo privilegiumnál éltenek; mind azonáltal csak kapu szám után adozni ne kénszerittessenek, ultro magukat offérálják 's arra kŏtik, hogy a mint mások, ugy ők is capitatim egy egy Imperialis Talért nem tsak most, hanem ennek utána is készek lesznek contribuálni etc. . . . .

După prefacerea Haţeguluĭ în opidŭ militarŭ, compania II-a Haţeguluĭ a participatŭ la tóte luptele, unde a fostŭ regimentulŭ I. de graniţă. Astfelŭ aŭ fostŭ în bătăĭ cu Turciĭ, cu Nemţiĭ, cu Francesiĭ etc.

Cu Turciĭ maĭ pre urmă s'aŭ luptatŭ la 1788 pe câmpulŭ S.-Măriei lângă Haţegŭ.

Sub conducerea generaluluĭ Cabalini aŭ învinsŭ pe Turcĭ şi i-aŭ respinsŭ în România pe pasulŭ Vulcanŭ.

Pănă acumŭ se maĭ cunoscŭ redutele săpate în formă de ţicŭ-ţacŭ pe teritoriulŭ Haţeguluĭ, ear pe alŭ Sântă-Marieĭ în formă arcuată.

Pe timpulŭ luĭ Napoleonŭ Bunăparte aŭ participatŭ la luptele cu Francesiĭ, aŭ fostŭ presenţi la cuprinderea şi devastarea Parisuluĭ. Mulţi aŭ îngrăşatŭ cu sângele lorŭ câmpurile de luptă, maĭ cu sémă în 1848 la Cetatea Deveĭ, la Podulŭ Simerieĭ, Ocna Sibiiuluĭ, Sibiiŭ, Slimnicŭ etc.

În 1784 Vice-Colonelulŭ Carpŭ din Haţegŭ începe a conscrie poporulŭ iobagiŭ din comunele de prin prejurŭ, spre a se primi între grăniţerĭ.

În urma acesteĭ conscrierĭ şi a celeĭ dela Alba-Iulia, erumpêndŭ revoluţia horiană, grăniţeriĭ aŭ apăratŭ şi mântuitŭ cetatea Deveĭ din mânile resculaţilorŭ şi aŭ contribuitŭ multŭ atâtŭ atuncĭ, câtŭ şi în 1848 la pacificarea ţĕreĭ.

În 1851 s'a desfiinţatŭ institutulŭ militarŭ de graniţă; de atuncĭ graniţeriĭ din Haţegŭ servescŭ în armata comună, ear dela reînvierea gardei mobile a honvedilorŭ şi la acésta.

Pretotindeni s'aŭ luptatŭ cu bravură şi fidelitate, dóuĕ virtuţĭ caracteristice, carĭ aŭ făcutŭ în tóte timpurile decórea şi gloria poporuluĭ românŭ.

Haţegŭ 1891.

Paulŭ Olteanŭ,
învĕţătorŭ grăniţerescŭ.

DIN CRONICA LUNARĂ.

Adunarea generală a Asociaţiuneĭ, ţinută la 15/27 şi 16/28 Augustŭ a. c. în *Sibiiŭ*, a decursŭ, conformŭ programuluĭ statoritŭ şi publicatŭ, în bună regulă şi ordine. Comitetulŭ, actualŭ, cu puţină escepţiune, s'a realesŭ pe proximulŭ periodŭ 1893—1895. Adunarea generală pe anulŭ venitoriŭ e învitată a se ţiné în *Năsĕudŭ*. Cuvêntulŭ la deschiderea adunăreĭ din Sibiiŭ de preşedintele d-lŭ G. Bariţiŭ se publică în fóia de faţă; procesele verbale ş. a. vorŭ urma în numĕrulŭ proximŭ.

Fundaţiune. Advocatulŭ din Reghinŭ Dr. *Absolonŭ Todea*, reposatŭ la 16/28 Iuniŭ a. c. a lăsatŭ o fundaţiune de 10,000 fl. spre scopurĭ bisericescĭ şi scolare. Fiĭ-ĭ ţerâna uşóră şi memoria binecuvêntată!

BIBLIOGRAFIĂ.

Daco-Romanische Sprach- und Geschichtsforschung, von *Sim. Mangiuca*, Advocat und Mitglied der romanischen Academie in Bucuresci. Selbstverlag des Autors. I. Theil. Oravitza, Buchdruckerei Karl Wunder 1891.

Desbinarea în biserica Românilorŭ din Ardealŭ şi Ungaria, 1696—1701, de *Alexandru Popŭ*, profesorŭ la liceulŭ din Bĕrladŭ, Bucurescĭ, tipo-litografia Wiegand, C. Savoiu & Cie. Strada Covacĭ 14. 1892.

Bolintinean Demeter. Tanulmány a román irodalom köréből. *Popescu* Emilianŭ. Budapest az Athenäum r. társulat könyvnyomdája. (Scrierea de promoţiune a autorului).

VIII. Programă a institutuluĭ pedagogico-teologicŭ alŭ archidiecesei ortodocse române din Transilvania în Sibiiŭ pe anulŭ 1891/2, publicată de *Ioanŭ Hannia*, directorŭ şi profesorŭ. Cuprinsulŭ: I. Însemnătatea religiuneĭ crestine pentru cultura şi moralitatea omenimeĭ, de prof. Ioanŭ Ghibu. II. Sciri scolare şi cronica institutuluĭ. Sibiiŭ, tipariulŭ tipografieĭ archidiecesane.

A XXVIII-a programă a gimnasiuluĭ mare publicŭ românŭ de religiunea ortodocsă resăriteană din Braşovŭ, şi a celorlalte scóle secundare şi primare împreunate cu gimnasiulŭ, pe anulŭ scol. 1891/2, publicată de direcţiunea şcólelor medii. Braşovŭ, tipografia A. Mureşanŭ, 1892. Cuprinsulŭ: I. Ortografia latină în raportulŭ eĭ cu şcóla, lucrare de prof. N. Pilţia, II. Date şcolare, de direcţiune.

Boletin del Instituto Geografico Argentino, dirigido por su presidente senor *Alejandro Sorondo*, Tomo XII, Cuadernos XI y XII. Buenos Aires XDCCCXCII.

PARTEA OFICIALĂ.

Nr. 185/1892

RAPORTŬ GENERALŬ

alŭ comitetuluĭ Asociaţiuneĭ transilvane pentru literatura română şi cultura poporuluĭ românŭ despre activitatea sa în decursulŭ anuluĭ 1891.

Onorată adunare generală!

Urmându, ca în trecutŭ, întocmaĭ prescriselorŭ §-luĭ 32 lit. *g* din statute şi conclusuluĭ adunăriĭ generale din anulŭ 1882 dela Dejŭ Nr. prot. 33, comitetulŭ îşĭ ia voia a presenta Onorateĭ Adunăriĭ generale următorulŭ raportŭ despre activitatea sa în timpulŭ dela 1 Ianuarie până la 31 Decemvrie 1891.

I.

Despre şedinţe.

Conformându-se prescriseloru §-luĭ 30 alinea 1 din statute, comitetulŭ a ţinutŭ şi în anulŭ de gestiune 1891 în tótă luna câte-o şedinţă, şi fiindŭ-că aŭ obvenitŭ casurĭ de urgenţă, în unele lunĭ elŭ s'a vedutŭ necesitatŭ a se întruní şi în câte dóuĕ şedinţe, ţinêndŭ astfelŭ cu totulŭ 16 şedinţe: 10 înainte de adunarea generală din Haţegŭ şi 6 după acéstă adunare.

În şedinţele sale comitetulŭ a fostŭ cu necurmată luare aminte la împlinirea datorinţeloru, ce i-le împunŭ prescrisele §-luĭ 32 din statute, căutându, asemenea înaintaşiloru seĭ, a susţinè vaţa şi a promova adevěratele înterese ale Asociaţiuneĭ. Elŭ a luatŭ la timpŭ dispositiunile pentru esecutarea concluseloru adunărĭĭ generale din anulŭ 1891 şi mĕsurile de lipsă pentru folosirea sumeloru votate în budgetŭ cu privire la administraţiune, la spriginirea de studenţĭ şi învĕţăceĭ de meseriĭ, la edarea organuluĭ Asociaţiuneĭ, precumŭ şi la susţinerea şcóleĭ Asociaţiunĭĭ, resolvindŭ în acelaşŭ timpŭ şi curenţiile întrate.

Înainte de a întra în detaiurile hotărîriloru luate de comitetŭ, sĕ ne fiă iertatŭ a face la acestŭ locŭ amintire despre o perdere mare şi regretabilă, ce a avutŭ sĕ îndure comitetulŭ şi Asociaţiunea însaşĭ. În decursulŭ acestuĭ anŭ s'a mutatŭ la cele eterne, pe neaşteptate, fostulŭ profesorŭ eruditŭ şi asesorŭ consistorialŭ, fericitulŭ Ioanŭ Popescu, care în calitate de primŭ-secretarŭ şi de directorŭ scolarŭ a adusŭ cele maĭ bune serviţiĭ Asociaţiuneĭ, ear în calitate de membru alŭ comitetuluĭ, a statŭ unŭ lungŭ şirŭ de anĭ în fruntea acesteĭ reuniunĭ, contribuindŭ în mĕsură deosebită la ajungerea scopurilorŭ eĭ mărețe. Comitetulŭ nu a întârdiatŭ a lua mĕsurile de lipsă şi a participa în modŭ demnŭ de vredniculŭ bărbatŭ la perderea causată prin mórtea luĭ. Onorata adunare va binevoí a luá actŭ despre acestŭ regretabilŭ casŭ de mórte.

1. Încâtŭ pentru *stipendiile* şi *ajutórele* conferite în anii premergătorĭ, acelea s'aŭ lăsatŭ în folosirea respectivilorŭ stipendiştĭ şi ajutoraţĭ, carĭ nu aŭ terminatŭ încă cursulŭ învĕţăturiĭ, dar aŭ doveditŭ sporiŭ îndestulitoriŭ şi purtare morală corĕspundĕtóre.

În decursulŭ anuluĭ 1891 aŭ venitŭ în vacanţă:

12 (dóuespredece) stipendiĭ séŭ ajutóre de câte 25 fl. v. a. pe anŭ, date în favorulŭ învĕţăceilorŭ de meseriĭ din partea societăţiĭ „Transilvania“;

Stipendiulŭ de 60 fl. pe anŭ din fundaţiunea *„Marinoviciŭ“* pentru studenţĭ de gimnasiŭ;

Stipendiulŭ de 20 fl. pe anŭ din fundaţiunea *„E. D. Başota“*, pentru studenţĭ de gimnasiŭ;

Stipendiulŭ de 50 fl. pe anŭ din fundaţiunea *„Dobâca“* pentru unŭ gimnasistŭ născutŭ în fostulŭ comitatŭ alŭ „Dobâceĭ“;

Stipendiulŭ de 40 fl. pe anŭ din fundaţiunea *„Radu M. Riurénŭ,“* pentru gimnasişti.

Încâtŭ pentru stipendiile respective ajutórele acestea, s'a escrisŭ la timpulŭ seu concursŭ, şi ele aŭ fostŭ conferite tinerilorŭ însemnaţĭ în conspectulŭ alăturatŭ sub 1/. la acestŭ raportŭ.

a) La anulŭ 1888 comitetulŭ votase tineruluĭ *Eliseiŭ Mezeĭ*, pe atuncĭ studentŭ de gimnasiŭ, stipendiulŭ de 60 fl. din fundaţiunea *„Marinoviciu“*, maĭ alesŭ în vederea, că în urma morţiĭ tatăluĭ numituluĭ tinerŭ îĭ rĕmăsese Asociaţiuniĭ o donaţiune de 2000 fl. cu datorinţa, ca din interesele acesteĭ donaţiunĭ sĕ fiă spriginitŭ Eliseu Mezeĭ pe timpulŭ câtŭ va fi la studiŭ. În anulŭ 1891 întrândŭ în cursulŭ clericalŭ din Sibiiŭ, Eliseu Mezeĭ a trebuitŭ sĕ renunţe la stipendiulŭ, ce'lŭ avuse, fiindŭ acela menitŭ numaĭ pentru studenţĭ de gimnasiŭ, a primitŭ însĕ din partea comitetuluĭ, la cerere, pentru ceĭ 3 anĭ consecutivĭ câtŭ se cere sĕ stee la studiulŭ teologieĭ, unŭ ajutorŭ în suma anuală de 60 fl., care sumă se va acoperí din cruţările

budgetului anilorŭ respectivi. În vederea faptului, că comitetulŭ a primitŭ, cu încuviinţarea adunăreĭ generale, susnumita donaţiune de 2000 fl. cu îndatorirea de a ajutora pe fiiulŭ donatoruluĭ, Onorata adunare generală va binevoí a încuviinţa dispositiunea făcută de comitetŭ, maĭ alesŭ după-ce ajutorulŭ votatŭ se acopere cu prisosinţă din interesele după numita donaţiune.

b) Mulţămită Onorateĭ adunăriĭ generale din anulŭ 1891 a acţionariloru institutuluĭ de creditŭ şi economiĭ „Albina“ în Sibiiŭ şi d-luĭ Dr. *A. Maniŭ,* notarŭ publicŭ reg. în Oraviţa, comitetulŭ a fostŭ în posiţiă a vota pentru anulŭ scolarŭ 1891/2 stipendiĭ de câte 50 fl. v. a. la 14 eleve de părinţi maĭ lipsiţi, care eleve aŭ fostŭ adăpostite în internatulŭ împreunatŭ cu şcóla civilă de fete a Asociaţiuneĭ.

c) Prin conclusulŭ seu din şedinţa II. Nr. prot. 24 pt. 3 lit. *b.* Onorată adunare generală din anulŭ 1891, ţinută în Haţegŭ, a preliminatŭ suma de 1000 fl. pentru crearea de stipendiĭ pentru elevĭ şi eleve, carĭ sĕ se perfecţioneze ca puterĭ didactice pentru şcóla propriă a Asociaţiuniĭ, dintre carĭ unŭ elevŭ séŭ o elevă pentru musica instrumentală. Rădimatŭ pe acestŭ conclusŭ, şi mânecândŭ dela trebuinţele vedite ale şcóleĭ Asociaţiuniĭ, comitetulŭ a creatŭ din suma preliminată 2 stipendiĭ de câte 500 fl. Unulŭ din stipendiile aceste la fostŭ menitŭ esclusivŭ pentru tineriĭ cu studiĭ academice, carĭ arŭ dorí se'şĭ câştige şi cualificaţiunea specială cerută de legea statuluĭ pentru şcólele civile. Dela candidaţiĭ la acestŭ stipendiu s'a cerutŭ sĕ dovedéscă, că pe lângă limba română şi maghiară cunoscŭ perfectŭ şi limba germană, atâtŭ în vorbire câtŭ şi în scriere, şi s'a enunţatŭ, ca acela va fi preferitŭ, care va dovedí pregătirea recerută pentru de a putè face esamenulŭ specialŭ de cualificaţiune din grupulŭ limbiloru.

Stipendiulŭ alŭ II-lea s'a destinatŭ pentru tinere séŭ tineri, carĭ avêndŭ deja pregătirea recerută pentru arta musiceĭ instrumentale, deprinderea trebuinciósă la pianŭ (clavirŭ) şi talentŭ

musicalŭ, arŭ dorí sĕ se perfecţioneze în cutare conservatoriŭ, pentru de a putè provedea eventualŭ musica instrumentală la o şcólă de categoria şcóleĭ Asociaţiuniĭ.

Escriindu-se concursŭ, primulŭ stipendiu nu a pututŭ fi conferitŭ, de óre ce niciĭ unuluĭ din concurenţi nu a întrunitŭ condiţiunile din concursŭ. Pentru acestŭ stipendiu s'a escrisŭ concursŭ nou, şi comitetulŭ nu va întârdia a-lŭ decerne după-ce va fi expiratŭ terminulŭ concursualŭ.

— Stipendiulŭ alŭ doilea menitŭ pentru unŭ elevŭ séŭ o elevă de conservatorŭ, la care aŭ reflectatŭ individĭ, carĭ aŭ întrunitŭ condiţiunile din concursŭ, s'a votatŭ d-şóreĭ Alesandrina Cunţanŭ din Sibiiŭ, avêndŭ a i se libera cu începerea anuluĭ scol. 1892/3.

2. În ceea-ce privesce esecutarea concluselorŭ luate în adunarea generală din 1891, comitetulŭ îşĭ ia voia a raporta despre starea lucruluĭ după-cum urméză:

a) Însărcinăreĭ primite de a luá disposiţiunile de lipsă, pentru-ca delegaţiĭ singuratecelorŭ despărţĕminte la adunările generale ale Asociaţiuneĭ să fiă de timpuriŭ anunţaţĭ comitetuluĭ centralŭ, comitetulŭ Dvóstră a satisfăcutŭ, stăruindŭ ca direcţiunile despărţĕmintelorŭ sĕ-'ĭ arete înainte de adunare lista delegaţilorŭ exmişĭ. În consemnarea alăturată sub ²/. se comunică despărţĕmintele, carĭ aŭ exmisŭ delegaţĭ şi numele celorŭ exmişĭ, întru câtŭ ni s'aŭ făcutŭ arĕtările de lipsă.

b) Însărcinarea primită de a instituí o „carte de aurŭ,“ în care sĕ se înducă numele acelorŭ binefăcătorĭ, carĭ aŭ donatŭ séŭ vorŭ dona în viitorŭ preste 500 fl. Asociaţiuneĭ, comitetulŭ nu o a potutŭ realisa întocma. Cassarulŭ Asociaţiuneĭ, d-lŭ G. Candrea, căruia 'ĭ s'a încredinţatŭ executarea conclusuluĭ respectivŭ alŭ adunăreĭ generale, va deslucí în raportulŭ seu starea lucruluĭ.

c) Prin conclusulŭ seu din şedinţa II Nr. prot. 20 lit. *g.* Onorata adunare generală din anulŭ 1891, făcêndŭ provocare la unŭ conclusŭ anteriorŭ, a însărcinatŭ comitetulŭ, ca sĕ aşeze

în sala festivă a şcóleĭ Asociaţiuniĭ portretele făcute în pictură de uleiŭ ale preşedinţilorŭ decedaţi, precum şi ale binefăcĕtorilorŭ distinşi aĭ Asociaţiuniĭ. Comisiunea exmisă din sinulŭ comitetuluĭ cu indatorirea, de a face propuneri relative la modulŭ esecutăriĭ conclusuluĭ onorateĭ adunăriĭ, n'a fost pusă în posiţiă de a presenta raportulŭ aşteptatŭ şi astfelŭ afacerea e încă pendentă.

d) În urma însărcinăriĭ primite de a tipări conspectulŭ membrilorŭ Asociaţiuniĭ arangiaţi după despărţĕminte şi a-'lŭ trimite spre rectificare direcţiunilorŭ din despărţĕminte, comitetulŭ a încredinţatŭ întrĕgă afacerea cassaruluĭ Asociaţiuniĭ, d-luĭ G. Candrea, care pórtă evidenţa membrilorŭ, şi care în raportulŭ seŭ specialŭ va arĕta starea lucruluĭ şi în afacerea acésta.

e) Însărcinăreĭ primite de a învita direcţiunile despărţĕmintelorŭ sĕ ne facă cunoscute, înainte de adunarea generală, tóte casurile de mórte între membriĭ Asociaţiuniĭ, ca sĕ se pótă rectifica lista, ce e a se subşterne adunăreĭ generale, comitetulŭ a satisfăcutŭ, şi lista rectificată se alătură la altŭ locŭ din acestŭ raportŭ.

f) În urma autorisăreĭ primite, comitetulŭ a tipăritŭ în câte 500 esemplare regulamentulŭ, programa şi condiţiunile de primire ale şcóleĭ Asociaţiuniĭ, spre a le distribuí în scopŭ de a destepta totŭ maĭ multŭ interesulŭ faţă cu acéstă şcólă.

g) În urma mandatuluĭ primitŭ, comitetulŭ s'a pusŭ de timpuriŭ în coinţelegere cu direcţiunea despărţĕmêntuluĭ, în care se ţine actuala adunare generală, relativŭ la arangiarea uneĭ expoziţiunĭ de industria de casă, de producte agricole, eventualŭ şi de alte producţiunĭ, şi a făcutŭ totŭ posibilulŭ din parte'şĭ, ca asemenea esposiţiunĭ sĕ se arangieze cu tóte ocasiunile adunărilorŭ generale ale Asociaţiuniĭ, şi ca acelea sĕ fiă cercĕtate în numĕrŭ câtŭ maĭ mare de ómenĭ din poporŭ.

h) Însărcinăreĭ de a subşterne Onorateĭ adunăriĭ generale raportulŭ cassaruluĭ în obiectulŭ raţiociniuluĭ, apoĭ rapórtele despre scontrările efeptuite în decursulŭ anuluĭ, precum şi

raţiociniulŭ şcóleĭ de fete, comitetulŭ satisface alăturândŭ actele cerute la altŭ locŭ alŭ acestuĭ raportŭ.

i) În urma mandatuluĭ de a studia cestiunea: dacă nu arŭ fi timpulŭ, ca sĕ se întroducă unŭ altŭ sistemŭ de contabilitate, comitetulŭ a însărcinatŭ pe cassarulŭ Asociaţiuneĭ sĕ-'ĭ facă la timpŭ potrivitŭ propuneriĭ positive în acéstă afacere. În raportulŭ seŭ specialŭ, d-lŭ cassarŭ alŭ Asociaţiuniĭ va deslusí şi acéstă afacere, precum şi afacerea cu deschiderea în raţiociniŭ şi în budgetŭ a uneĭ nóuĕ rubricĭ, spre a se face evidente restanţele atâtŭ la venite câtŭ şi la eşiriĭ, cu care, la mandatulŭ Onorateĭ adunăriĭ generale din anulŭ trecutŭ, de asemenea a fostŭ însărcinatŭ.

k) Cu provocare la conclusulŭ Onorateĭ adunăriĭ generale din anulŭ trecutŭ (şedinţa II. Nr. prot. 20 lit. *f)* şi în nexŭ cu raportulŭ nostru pro 1890 ne luămŭ voia a notifica Onorateĭ adunăriĭ, că din causă că uniĭ dintre censoriĭ externĭ nicĭ până la datulŭ de faţă nu aŭ subşternutŭ raportulŭ despre censurarea efeptuită cu tóte solicitările, ce li s'aŭ făcutŭ, prin urmare din cause neatêrnătóre de comitetŭ, acestui-a nicĭ până la datulŭ acestuĭ raportŭ nu 'ĭ-a fostŭ posibilŭ sĕ se pronunţe cu privire la premiarea diferitelorŭ lucrăriĭ, carĭ aŭ întratŭ în urma concursuluĭ literarŭ dto 29 Decemvrie 1890 sub Nr. 292. Onorata adunare generală va binevoí a încuviinţa, ca comitetulŭ sĕ pótă spesa cu şi pentru lucrările ce 'ĭ-s'aŭ presentatŭ şi 'ĭ-se vorŭ maĭ presenta spre censurare şi premiare, şi preste suma de 1000 fl., ce se preliminézĕ în acelŭ scopŭ pe anulŭ viitorŭ, şi acésta în vederea, că din acelaşĭ preliminarŭ pro 1890 şi 1891 nu s'a spesatŭ nimicŭ, resultândŭ astfelŭ o cruţare la budgetŭ de 2000 fl. şi în vederea, că din acestŭ preliminarŭ sûntŭ a se acoperí, afară de premiĭ, şi spesele cu tipărirea documentelorŭ publicate sub auspiciile Asociaţiuniĭ transilvane de dlŭ I. cav. de Puşcariŭ, din carĭ a şi eşitŭ tomulŭ I. şi s'a distribuitŭ în înţelesulŭ hotărîriĭ comitetuluĭ.

3. Totŭ la acestŭ titlŭ se cuvine sĕ Vĕ raportămŭ despre o cestiune de importanţă pentru Asociaţiunea transilvană.

Dómna Ana vĕd. Dr. Ioanŭ Moga a transpusŭ comitetuluĭ, în conformitate cu dispoziţiunile ulterióre ale neuitatuluĭ séu soţŭ, hârtiĭ de preţŭ în valóre de 1000 fl., carĭ sĕ fiă administrate ca o fundaţiune specială cu numirea „fundaţiunea Dr. Ioanŭ Moga şi soţia sa Ana născută Bologa“ şi cu menirea de a serví pentru cultura femeeĭ române din Ardélŭ. Din produsulŭ fundaţiuneĭ vorŭ fi a se crea şi distribuí, conformŭ dorinţeĭ fundatorilorŭ, stipendiĭ pentru fetiţe de naţionalitate română din Ardélŭ, fără distingere de confesiunĭ, carĭ frecuentézĕ vre-o şcólă de fete cu caracterŭ naţionalŭ românescŭ, respective confesionalŭ românescŭ, în prima liniă şcóla civilă de fete cu internatŭ a Asociaţiuneĭ şi şcóla elementară a „Reuniuneĭ femeilorŭ române din Sibiiŭ“. Comitetulŭ a şi luatŭ în administrare fundaţiunea arĕtată şi a dispusŭ pregătirea actuluĭ fundaţionalŭ recerutŭ.

4. În fine Vĕ încunosciinţămŭ şi despre faptulŭ, că fericitulŭ Ladislaŭ Vajda, fostŭ secretarŭ ministerialŭ în pensiune, a lăsatŭ în testamentulŭ seu Asociaţiuneĭ transilvane în favorulŭ fonduluĭ şcóleĭ eĭ de fete, suma de 200 fl., cu dorinţa, că şi dênsulŭ sĕ fiă socotitŭ între membriĭ fundatorĭ aĭ acesteĭ reuniunĭ. D-nulŭ Alexandru Bohăţelŭ, căpitanŭ supremŭ în pensiune, a binevoitŭ a luá asupră-şĭ sarcina, de a transpune comitetuluĭ atâtŭ suma testată, câtŭ şi o copiă a testamentuluĭ, îndată ce se va fi limpedítŭ rĕmasulŭ.

II.

Despre şcóla Asociaţiuncĭ.

1. Şcóla civilă de fete cu internatŭ susţinută de Asociaţiune a formatŭ şi în decursulŭ anuluĭ espiratŭ objectulŭ deosebiteĭ interesărĭ a comitetuluĭ.

Acéstă şcólă a fostŭ cercetată în anulŭ scol. 1891/92 de 74 eleve, dintre carĭ 68 aŭ fostŭ ordinare şi 6 estraordinare.

Treĭ eleve ordinare aŭ părăsitŭ şcóla în decursulŭ anuluĭ, şi anume: una din cause sanitare, una fiind-că îngrigitoriĭ eĭ s'aŭ strămutatŭ cu locuinţa, ear a treia din cause familiare; totŭ din cause familiare a întreruptŭ studiulŭ şi una din elevele estraordinare. Internatulŭ împreunatŭ cu şcóla a adăpostitŭ în anulŭ scolarŭ 1891/92 53 eleve, dintre carĭ 48 au frecuentatŭ şcóla nóstră, eară 5 şcóla elementară a „Reuniuneĭ femeilorŭ române din Sibiiŭ.“

Abdicêndŭ fericitulŭ Ioanŭ Popescu dela oficiulŭ de directorŭ alŭ şcóleĭ, acestŭ oficiŭ s'a încredinţatŭ, cu începerea anuluĭ scolariŭ espiratŭ 1891/92, secretaruluĭ II alŭ Asociaţiuniĭ, dluĭ Dr. Ioanŭ Crişianu. Sub conducerea şi împreună lucrarea nouluĭ directorŭ aŭ provĕzutŭ învĕţămêntulŭ şi în anulŭ scol. 1891/92 puterile didactice instituite mai nainte, cu singura schimbare, că fostulŭ învĕţătoriŭ d-lŭ Dr. Petru Şpan, a fostŭ înlocuitŭ prin d-lŭ Ioanŭ Popovicĭ, care posede cualificaţiunea specială prescrisă pentru puterile didactice dela şcólele civile, pe basa cărora a şi fostŭ numitŭ învĕţătoriŭ *ordinariŭ-definitivŭ* cu începere dela semestrulŭ II. alŭ anuluĭ scolariŭ 1891/92.

Mersulŭ învĕţămêntuluĭ a fostŭ în decursulŭ anuluĭ scol., despre care raportămŭ, deplinŭ satisfăcĕtorŭ, ear starea preste totŭ precum şi spiritulŭ şcóleĭ şi alŭ internatuluĭ aŭ fostŭ deplinŭ mulţumitóre. Şcóla continuă a fi în progresŭ. Date maĭ detaiate cu privire la întocmirea şi starea şcóleĭ şi a internatului se cuprindŭ în programa, din care alăturămŭ unŭ esemplarŭ sub [3]/.

Aicĭ este loculuĭ sĕ Ve amintimŭ, că înaltulŭ ministeriu reg. de culte şi instrucţiune publică prin resoluţiunea dto 27 Martie a. c. Nr. 47954/1891 a binevoitŭ a investí şcóla nóstră cu dreptulŭ de publicitate, ceea-ce Onorata adunare generală va binevoí a o lua la cunoscinţă.

Starea economică a şcóleĭ de asemenea se îmbunătăţesce anŭ de anŭ.

Raţiociniulŭ şcóleĭ şi al internatuluĭ pro 1891/92 presentate de direcţiunea şcolară, din care se vede, că în decursul anuluĭ numitŭ venitele aŭ atinsŭ suma de 15,152 fl. 92 cr., ear erogaţiunile suma de 15,134 fl. 76 cr., resultându unŭ saldŭ de 18 fl. 16 cr. plus restanţele în suma de 90 fl., a fostŭ censuratŭ prin o comisiune din sinulŭ comitetuluĭ şi a fostŭ găsitŭ în ordine şi aprobatŭ, substernéndu-se aicĭ sub 4/. spre informare, în conformitate cu conclusulŭ Onorateĭ adunărĭ generale din anulŭ trecutŭ.

Ca venite estraordinare ale şcóleĭ înregistrămŭ sumele de 500 fl. pentru trebuinţele curente ale şcólei şi de 300 fl. pentru procurarea de mijlóce de învĕţămêntŭ, ce ni s'au pusŭ la dispositiune cu cea maĭ mare prevenire din partea directoruluĭ institutuluĭ de creditŭ şi economiĭ „Albina“, a d-luĭ Partenie Cosma, din colecta, ce o a intreprinsŭ „pentru scopurĭ culturale.“ Mulţemită sumeĭ din urmă, direcţiunea şcóleĭ nóstre a fostŭ în stare sĕ provadă şcóla cu mijlóce de învĕţămêntŭ astfelŭ, că în privinţa acésta ea este una dintre cele dintâiŭ din ţéră.

3. În legătură cu raţiociniulŭ pro 1991/92 ne luămŭ voiă a Ve presenta în alăturare sub 5/. pentru informare, şi budgetulŭ şcóleĭ stabilitŭ pentru anulŭ şcolasticŭ 1892/93.

III.

Administrarea averiĭ Asociaţiuneĭ.

1. Administrarea averiĭ Asociaţiuniĭ s'a efeptuitŭ şi în anulŭ de gestiune 1891 pe lângă observarea evidenţeĭ şi a controleĭ corespundĕtóre. Tacsele de pe la membrĭ aŭ încursŭ în anulŭ numitŭ cu multŭ maĭ regulatŭ ca maĭ nainte, mulţĕmită laudabiluluĭ zelŭ, pe care 'l-aŭ desvoltatŭ direcţiunile şi comitetele celorŭ maĭ multe despărţĕminte.

2. În alăturare sub 6/. ne permitemŭ a presenta Onorateĭ adunărĭ generale raţiociniulŭ pe anulŭ solarŭ 1891, pregătitŭ de cassarul Asociaţiuniĭ, d-lŭ G. Candrea, dimpreună cu unŭ

raportŭ specialŭ alŭ acestuia, referitoriŭ la raţiociniŭ şi la resultatele obţinute, precum şi unŭ raportŭ despre scontrarea efeptuită.

Din raţiociniŭ se vede, că în decursulŭ anuluĭ 1891 venitele Asociaţiuniĭ aŭ fostŭ fl. 16,831.75, erogaţiunile au fostŭ fl. 16,402.37, resultândŭ unŭ saldŭ de fl. 429.38. Starea averiĭ a fostŭ la 31 Decem. 1891 de fl. 160,627.07 cr. Întrégă averea administrată de comitetul Asociaţiuneĭ a fostŭ la acelaşĭ terminŭ de fl. 185,053.91 *). Suma depositelorŭ a fostŭ la 31 Decemvrie 1891 de fl. 5524.84.

Se arată maĭ departe, că din venitele încassate sub diferite titlurĭ s'aŭ acoperitŭ nu numaĭ trebuinţele bugetare, ci s'aŭ achitatŭ şi spesele avute cu adaptărĭ la casa Asociaţiuneĭ, cu diferite investiţiunĭ şi imposite nouĕ etc. Contulŭ nostru curentŭ la institutulŭ de creditŭ şi economiĭ „Albina“ în Sibiiŭ s'a încheiatŭ cu 31 Decemvrie 1891 cu unŭ saldŭ de fl. 3438.17 în favorulŭ Asociaţiuniĭ. Date maĭ detaiate cu privire la raţiociniŭ se găsescŭ în raportulŭ specialŭ de maĭ susŭ; maĭ amintimŭ numaĭ, că comisiunea însărcinată cu revisuirea luĭ 'l-a aflatŭ esactŭ şi în conformitate cu registrele şi documentele justificative.

3. La cele espuse cu privire la raţiociniŭ adăugemŭ, că afară de venitele ordinare în decursulŭ anuluĭ 1891 au întratŭ la cassa Associaţiuneĭ:

a) suma de fl. 500 v. a., pentru trebuinţele curente ale şcóleĭ din colecta intreprinsă de directorulŭ institutuluĭ „Albina,“ d-lŭ Partenie Cosma;

b) suma de fl. 500 dela institutulŭ de creditŭ şi economiĭ „Albina“ pentru crearea à 10 stipendiĭ de câte fl. 50 pentru eleve adăpostite în internatulŭ Asociaţiuniĭ;

---

*) La acéstă avere trebue sĕ se adaugă şi valórea inventariuluĭ şcóleĭ cu internatŭ, representată în suma de 11,933 fl. 50 cr. v. a.

c) suma de fl. 5323.64, întrată din colectele făcute de directorul institutului „Albina,“ d-lŭ Partenie Cosma;

d) suma de fl. 200 întrată dela d-lŭ Dr. A. Maniŭ, notariŭ publicŭ reg. în Oraviţa pentru crearea à 4 stipendiĭ de câte fl. 50, pentru eleve adăpostite în internatulŭ Asociaţiuneĭ;

e) suma de fl. 1000, fundaţiunea făcută de d-na Ana věd. Dr. I. Moga în urma dispositiunilorŭ făcute de neuitatulŭ eĭ soţŭ;

f) suma de fl. 84.80 dela societătea studenţilor românĭ din Anvers pentru a se folosí spre scopurile Asociaţiuneĭ.

4. În legătură cu raţiociniulŭ pro 1891, ne luămŭ voiă a Ve presenta proiectulŭ de bugetŭ alŭ Asociaţiuneĭ pro 1892 sub $^{7}/$.

IV.

Membriĭ Asociaţiuneĭ.

a) Membrĭ aĭ Asociaţiuneĭ au fostŭ în anulŭ 1891, ţinêndŭ contŭ singurŭ numaĭ de aceia, carĭ au solvitŭ taxele la timpŭ:

1.	fundatorĭ	92
2.	ordinari pe viéţă	179
3.	ordinari cu taxe anuale	483

Între membriĭ arătaţĭ nu se află şi ceĭ însemnaţĭ în lista alăturată sub $^{8}/$. ca însinuaţi dela adunarea generală dela Haţegŭ încóce până la finea anuluĭ 1891 şi dela 1 Ianuarie 1892 până la presenta adunare generală.

Praxa obicĭnuită până acum a fostŭ, ca estradarea diplomeĭ şi prin urmare recepţiunea membrilorŭ sĕ se facă atêrnétóre dela votulŭ, adecă dela aprobarea proximeĭ adunărĭ generale a Asociaţiuneĭ. Una din urmările acesteĭ practice a fostŭ, că membriĭ noĭ, însinuaţĭ ca atarĭ înainte de adunarea generală, în timpulŭ până la adunare, n'aŭ potutŭ sĕ-'şĭ exercite de lege drepturile, ce li le daŭ statutele, deşi îşĭ împliniseră datorinţele prescrise, fiind-că nu se puteaŭ legitima, că sûntŭ membriĭ.

O altă scădere ba anomaliă chiarŭ, ce a resultatŭ din praxa aretată, e aceea, că multe din subcomitetele Asociaţiunii, deşi aŭ fostŭ compuse aprópe exclusivŭ din membrĭ neprovĕdŭţi cu documentulŭ de legitimare, totuşi aŭ trebuitŭ sĕ funcţioneze şi aşa în timpulŭ dela constituire şi pănă la proxima adunare generală a Asociaţiunii, pentru-ca sĕ nu stagneze mersulŭ regulatŭ alŭ acesteia. O altă scădere a numiteĭ practice este, că e greŭ a se ţiné evidenţa recerută în ceea-ce privesce starea membrilorŭ, trebuindŭ sĕ se pórte dóuĕ consemnărĭ, una pentru membriĭ provĕdŭţi cu documentulŭ de legitimare şi alta pentru aceĭ membriĭ, cari n'aŭ obţinut încă aprobarea adunăreĭ generale.

Practica aretată se întemeéză pe prescrisele §-luĭ 23 lit. *d),* unde se ḑice: „Ea (adunanţa generală) decide despre primirea membrilorŭ eĭ." Prescrisele aceste admitŭ, ce e dreptŭ, o practică ca cea obicĭnuită, nu eschidŭ însĕ nicĭ-decum posibilitatea de a se întroduce altă practică. Fără a face silă textuluĭ, prescrisele de susŭ sĕ potŭ lua şi în sensulŭ, că adunarea generală este în dreptŭ sĕ aştepte, ca comitetulŭ, prin care se îngrijesce ea de tóte agendele Asociaţiuneĭ (conf. §. 28 din statute), ca şi despre alte agende, sĕ-i raporteze şi despre recepţiunea efeptuită a membrilorŭ, ca primirea însaşĭ sĕ o póte efeptuí şi comitetulŭ însuşĭ.

Interpretându-se în modulŭ acesta prescrisele §-luĭ 23, lit. *d)* şi dându-se astfelŭ comitetuluĭ autorisarea a primí elŭ membriĭ, prin ceea-ce nu se jignesce de felŭ spiritulŭ statutelorŭ, s'arŭ delătura tóte neajunsurile resultate din practica obicĭnuită şi s'ar puté întroduce şi ţiné o evidenţă exactă în starea membrilorŭ. Comitetulŭ DVóstră îşĭ va permite a Ve presenta la locul seŭ o propunere în sensul aretatŭ.

b) Dintre membriĭ Asociaţiuneĭ aŭ reposatŭ în decursulŭ anuluĭ 1891 şi pănă la acéstă adunare generală, afară de casulŭ amintitŭ la altŭ locŭ, ceĭ induşĭ în lista alăturată sub %. rectificată pe basa informaţiunilorŭ primite dela direcţiunile despărţĕmintelorŭ.

V.

Biblioteca Asociaţiunii.

Biblioteca Asociaţiuniĭ a constatŭ la finea anuluĭ 1891, conformŭ raportuluĭ bibliotecaruluĭ, din 2639 opurĭ în 6130 tomurĭ, 4177 broşurĭ şi 12 harte, faţă cu 1989 opurĭ în 4958 tomurĭ şi 4237 broşurĭ la finea anuluĭ 1890. Sporiulŭ acesta considerabilŭ alŭ bibliotecĭĭ a provenitŭ maĭ alesŭ din însemnatele donaţiunĭ făcute de fericitulŭ *Simeonŭ Mangiuca,* fostŭ advocatŭ şi membru alŭ Academieĭ române, apoĭ din donaţiunea d-neĭ *Ana văd. Dr. I. Hodoşŭ* şi a d-neĭ *Ana văd. Dr. I. Moga,* care din urmă a transpusŭ în posesiunea Asociaţiuniĭ nóstre întréga bibliotecă a neuitatuluĭ eĭ soţŭ, Dr. I. Moga, constătătóre din opurĭ de mare valóre din ramulŭ medicineĭ.

Tóte cărţile din aceste donaţiunĭ, preste 1000 tomurĭ, suntŭ deja arangiate şi jurnalisate.

Afară de donatoriĭ amintiţĭ aŭ maĭ contribuitŭ la sporirea bibliotecĭĭ Asociaţiuniĭ: Academia de sciinţe din Budapesta, Academia ces. şi reg. de sciinţă din Viena, Academia română din Bucuresci, Universitatea săséscă din Sibiiŭ, Verein für siebenbürgische Landeskunde, Siebenbürgischer Verein für Naturwissenschaften şi Biblioteca naţională din Roma şi Florenţa.

Dintre scrierile periodice aŭ incursŭ gratuitŭ:

„Gazeta Transilvanieĭ“, „Tribuna“, „Telegrafulŭ românŭ,“ „Luminătoriulŭ“, „Gazeta Bucovineĭ“, „Fóia ilustrată“, „Familia“, „Biserica şi şcóla“, „Fóia diecesană“, „Gazeta poporuluĭ“, „Convorbirĭ literare“, „Economia naţională“, „Românische Revue“ şi „Şcóla română“.

Inventarulŭ bibliotecĭĭ s'a sporitŭ, pe lângă cărţile arĕtate, cu 41 esemplare din „Transilvania“ pro 1891.

VI.

„Transilvania“ organulŭ Asociaţiuneĭ.

„Transilvania“, organulŭ Asociaţiuneĭ s'a edatŭ şi în anulŭ 1891 sub redacţiunea primŭ-secretaruluĭ Asociaţiuniĭ, a d-luĭ Ioanŭ Popescu, în 850 exemplare, faţă cu 750 exemplare

din anulŭ 1890. Mărimea ediţiuneĭ faţă cu aniĭ trecuţĭ se explică prin înmulţirea numĕruluĭ membrilorŭ Asociaţiuniĭ, cărora li-se trimite fóia gratuitŭ.

În redacţiunea fóeĭ s'a întêmplat schimbarea, că abdicêndŭ fericitulŭ Ioanŭ Popescu dela purtarea postuluĭ de primŭ-secretarŭ şi redactorŭ alŭ organuluĭ Asociaţiuniĭ, acestŭ postŭ s'a încredinţatŭ, cu începere dela 1 Ianuarie a. c., în modŭ interimalŭ, până la acéstă adunare generală, în care şi aşa aŭ sĕ se facă alegerile funcţionarilorŭ pentru unŭ noŭ periodŭ de 3 aniĭ, d-luĭ Zacharia Boiu, asesorŭ consistorialŭ şi membru în comitetulŭ Asociaţiuniĭ, care a şi binevoitŭ a-'lŭ primí şi a-'lŭ purta până astădi.

VII.

Despărţĕmintele Asociaţiuniĭ.

Cu privire la despărţĕmintele Asociaţiuneĭ însemnămŭ cu plăcere, că aprópe în tóte s'aŭ desvoltatŭ activitatea cea maĭ îmbucurătóre întru promovarea scopurilorŭ Asociaţiuniĭ. Trebue sĕ accentuămŭ, că, îndeosebĭ dela întroducerea nóueĭ arondărĭ puse la cale dela sfêrşitulŭ anuluĭ 1890, se simte o nóuă viaţă în întregŭ organismulŭ Asociaţiuneĭ şi interesarea pentru scopurile Asociaţiuneĭ cresce anŭ de anŭ.

Dintre cele 33 despărţĕminte s'a organisatŭ respective reorganisatŭ alŭ:

1. Cohalmuluĭ; 2. Sĕlişteĭ; 3. Orĕstieĭ; 4. Mediaşuluĭ; 5. Branuluĭ; 6. D. St. Mărtinuluĭ; 7. M. Ludoşuluĭ; 8. M. Oşorheiuluĭ; 9. Beclénuluĭ; 10. Braduluĭ; 11. Năsĕuduluĭ; 12. Agniteĭ; 13. Bistriţeĭ; 14. Sebeşuluĭ; 15. Elisabetopoleĭ; 16. Făgăraşuluĭ; 17. Braşovuluĭ; 18. Haţeguluĭ; 19. Dejuluĭ; 20. Reghinuluĭ; 21. Blajuluĭ; 22. Deveĭ; 23. Turdeĭ; 24. Şimleuluĭ; 25. Abruduluĭ; 26. Sibiiuluĭ şi 27. Treiscaunelorŭ.

În despărţĕmintele acestea se constată unŭ mersŭ regulatŭ şi normalŭ alŭ afacerilorŭ. Despărţĕmêntulŭ Mociuluĭ e tocmaĭ pe cale a se organisa. Despărţĕmintele Alba-Iulieĭ, Clujuluĭ şi Gherleĭ nu aŭ datŭ nicĭ unŭ semnŭ de viaţă.

Neputêndu-se reactiva, despărţĕmêntulŭ Sighişóreĭ s'a alăturatŭ la alŭ Elisabetopoleĭ. În ce privesce în fine despărţĕmêntulŭ Ciachi-Gârbăuluĭ, comitetulŭ se va vedea necesitatŭ a-lŭ desfiinţa şi comunele respective a le încorpora la despărţĕmintele învecinate, de óre-ce, după cum 'i-se scrie, nu se póte nicĭ într'unŭ chipŭ constituí, şi acésta din lipsă de membrii.

VIII.

Propuneri.

Supunêndŭ raportulŭ acesta apreţiării Onorateĭ adunărĭ generale în legătură cu aclusele:

1. Consemnarea stipendiştilorŭ şi ajutoraţilorŭ Asociaţiuniĭ;

2. Consemnarea delegaţilorŭ trimişĭ de cătră singuratecele despărţĕminte;

3. Programa a VI-a a şcóleĭ civile de fete a Asociaţiuniĭ;

4. Raţiociniulŭ şcóleĭ civile de fete cu internatŭ a Asociaţiuniĭ pro 1891/2.

5. Budgetulŭ şcóleĭ pentru anulŭ scolarŭ 1892/3.

6. Raţiociniulŭ Asociaţiuniĭ pro 1891 împreună cu raportulŭ specialŭ alŭ cassaruluĭ;

7. Proiectulŭ de budgetŭ alŭ Asociaţ. pentru anulŭ 1893.

8. Consemnarea membrilorŭ nouinsinuaţĭ.

9. Consemnarea celorŭ reposaţĭ dintre membriĭ Asociaţiuniĭ:

Onorata adunare generală se binevoéscă:

a) a da comitetuluĭ absolutorulŭ pentru activitatea din 1891;

b) a declara de membriĭ pe ceĭ consemnaţĭ în lista presentată;

c) câtŭ pentru viitorŭ a delega şi autorisa pe comitetŭ de a primí şi declara de membri aĭ Asociaţiuniĭ pe ceĭ nou insinuaţĭ, şi a-'ĭ provedea cu documentulŭ de legitimare, avêndŭ a notifica onorateĭ adunărĭ despre cele efeptuite;

d) a face amintirea obicinuită pentru membrii reposaţi;

e) a lua la cunoscinţă raportulŭ comitetuluĭ;

f) a aproba budgetulŭ Asociaţiuniĭ propusŭ pro 1893 şi

g) a alege pe preşedintele, pe vice-preşedintele, pe membriĭ comitetuluĭ şi pe ceilalţi funcţionarĭ aĭ Asociaţiuniĭ pe unŭ noŭ periodŭ de 3 anĭ, 1893—1895 inclusive.

Din şedinţa comitetuluĭ Asociaţiuniĭ transilvane pentru literatura română şi cultura poporuluĭ românŭ, ţinută în Sibiiŭ la 17 Iulie n. 1891.

George Bariţiŭ m. p.,
preşedinte.

Dr. **I. Crişianŭ** m. p.,
secretarŭ II.

Nr. 185/1892.

Conspectulŭ

stipendiaţilorŭ şi ajutoraţilorŭ actualĭ aĭ Asociaţiuniĭ transilvane pentru literatura română şi cultura poporuluĭ românŭ.

A. Din fondulŭ Asociaţiuniĭ.

Florentinŭ Corcheşŭ, elevŭ alŭ şcóleĭ de sculptură în Satu-lungŭ	100 fl.
Elisei Mezeĭ, studentŭ de teologiă an. II în Sibiiu . . .	60 „
Alexandrina Cunţanŭ din Sibiiŭ, elevă de conservatoriu . .	500 „

B. Din fundaţiunile Asociaţiuniĭ.

George Văsiŭ, studentŭ de clasa VII gimn. în Sibiiŭ, din fundaţiunea „Marinovici“	60 fl.
Gavriilŭ Todică, studentŭ de clasa IV gimn. în Gherla, din fundaţiunea „Dobâca“	50 „
Alexandru Vasile, studentŭ de clasa IV gimn. în Sibiiŭ, din fundaţiunea „Riurénŭ“	40 „
Ioan Candrea, studentŭ de clasa VI gimn. în Beiuş, din fundaţiunea „Başota“	20 „
Iosifŭ Schiopulŭ, studentŭ de clasa VI gimn. în Blaş, din fundaţiunea „Galiană“	60 „
Ioanŭ Moldovanŭ, învĕţăcelŭ de cismăritŭ, din fundaţiunea „Tofalénă“	20 „

C. Din dotaţiunea societăţiĭ „Transilvania.“

George Stupină Moga, învĕţăcelŭ de mesăriă	25 fl.
Valeriŭ Nagy, „ „ lăcătăriă	25 „
Pavelŭ Jurca, „ „ croitoriă	25 „
Emericŭ Păpucŭ, „ „ măsăriă	25 „
Traianŭ Todoranŭ, „ „ făuriă	25 „

Silviŭ Solomonŭ,	învĕţăcelŭ	de	maşinăriă	25 fl.
Ilie Cordosŭ,	„	„	cojocăriă	25 „
Vasilie Suciŭ,	„	„	lăcătăriă	25 „
Dionisie Băgăianŭ,	„	„	maşinăriă	25 „
Victorŭ Radu,	„	„	rotăriă	25 „
Inocenţiŭ Crişianŭ,	„	„	croitoriă	25 „
Ioanŭ Hirjocŭ,	„	„	cismăriă	25 „
Vasilie Solomonŭ,	„	„	făuriă	25 „
Clemente Candale,	„	„	făuriă	25 „
George Marcu,	„	„	croitoriă	25 „
Ioanŭ Spineanŭ,	„	„	măsăriă	25 „

D. Din donaţiunea de 500 fl. dela institutulŭ „Albina“ şi de 200 fl. dela d-lŭ Dr. Aurelŭ Maniu, notarŭ publicŭ regescŭ în Oraviţa.

Eleveĭ	Veronica Petruţiŭ	50 fl.
„	Silvia Tămaşŭ	50 „
„	Lucreţia Bunea	50 „
„	Victoria Crişianŭ	50 „
„	Valeria Deganŭ	50 „
„	Veturia Ivanŭ	50 „
„	Cornelia Petri	50 „
„	Lucreţia Calefariŭ	50 „
„	Cornelia Paşca	50 „
„	Sabina Paşca	50 „
„	Maria Micu	50 „
„	Lucreţia Stanca	50 „
„	Otilia Todea	50 „
„	Maria Comşa	50 „

Nr. 185/1892.

Consemnarea

membrilorŭ Asociaţiuneĭ transilvane înşinuaţĭ dela adunarea generală din Haţegŭ, ţinută în 4/16 şi 5/17 Augustŭ 1891.

Membriĭ fundatorĭ: „Bistriţana“ institutŭ de creditŭ şi economiĭ în Bistriţa;

Membrii ordinarĭ: I. Strĕvoiŭ, diaconŭ în Zernescĭ; Ioanŭ Gorniţă, în Zernestĭ; George Tămaş, preotŭ în Tohanulŭ vechiŭ; Ilisie

Nemeşŭ, în Tohanulŭ vechiŭ; Comuna Poiana Mărului; Ioanŭ Vodă, notarŭ în Poiana-Mărului; Iacobŭ Zorca, preotŭ în Vlădenĭ; Nistorŭ Podarŭ, în Vlădenĭ; Nicolae Mănoiŭ, în Branŭ; Nicolaŭ Beou, hotelierŭ în S.-Sebeşŭ; Ioanŭ Dreganŭ, notarŭ publicŭ regescu în Sas-Sebeşŭ; Alesandru Dobrescu, protop. în Sas-Sebeşŭ; Dr. Pompiliŭ Isacŭ, advocatŭ în Sas-Sebeşŭ; Ioanŭ Oniţŭ, neguţătorŭ în S.-Sebeşŭ; Samuilŭ Roşŭ, învĕţ. în Sas-Sebeşŭ; Ioanŭ Stoicuţă, preotŭ în Sasciorĭ; Lazarŭ Roşculeţŭ, not. cerc. în Satulŭ-nou (Banatŭ); Ilie Popŭ, docentŭ în Şomcuta-Mare; Teofilŭ Dragomirŭ, protopopŭ în Lupóia; Ilia Buchia, notarŭ în Coltirea; Nicolaŭ Nilvanŭ, advocatŭ în Şomcuta-Mare; Ioanŭ Ghețe, profesorŭ în Năsĕudŭ; Gavriilŭ Cherebeţŭ, preotŭ în Odorheiŭ; Petru Popŭ, preotŭ în Barta; Ioanŭ Dose, protopopŭ în Sĕcăşanĭ; Vasilie Murĕşanŭ, preotŭ în Lucăceştĭ; George Maiorŭ, preotŭ în Nadeşulŭ-românescŭ; Emiliŭ Branŭ, preotŭ în Biuşa; Mihaiŭ Bohăţelŭ, proprietarŭ în Supurulŭ de susŭ; Vasile Gavri; Vasile Popŭ, preotŭ în Nireşulŭ mare; Teodorŭ Cotuţŭ, preotŭ în Diugŭ; Ioanŭ H. Boteanŭ, preotŭ în Nuşfaleu; I. Cupcia, preotŭ în Măghieruşiŭ; Alexandru Morarŭ, proprietarŭ în Beclénŭ; Ioanŭ Vasinca, proprietarŭ in Bedeleŭ; Andreiŭ Mezeĭ Câmpénŭ, proprietarŭ în Nadeşulŭ săsescŭ; Zaharia Tătarŭ, notarŭ la tribunalulŭ reg. în Elisabetopole; Teodorŭ Danŭ, proprietarŭ în Nadeşulŭ săsescŭ; Stefanŭ Morarŭ, juristŭ în Elisabetopole; Emiliŭ Vicĭ, profesorŭ în Blajŭ; Dănilă Şerbanŭ, notarŭ în Voila; Nicolaŭ Şerbanŭ, preotŭ în Voila; George Vasŭ, proprietarŭ în Voila; Ioanŭ Russu, docentŭ în Velcherŭ; Ioanŭ Născuţiu, preotŭ în Năsĕudŭ; Demetriŭ Coltofénŭ, protopopŭ în Breţcu; Spiridonŭ Dimianŭ, preotŭ în Breţcu; Constantinŭ Dimianŭ, capelanŭ în Breţcu; Nicolaŭ Comşa, preotŭ în Covasna; Ioanŭ Dima, preotŭ în Sîta-Buzeuluĭ; Nicolaŭ Russu sen., propriet. în Sîta-Buzĕuluĭ; Dionisie Nistorŭ, preotŭ în Arpatacŭ; Georgiŭ Dogariŭ, preotŭ în Marcoşŭ; Ioanŭ Olténŭ, preotŭ în Dobârlău; Ioanŭ Bărsanŭ, preotŭ în Egersegŭ; Vasiliŭ Vlassa, preotŭ în Bala; Ioachimŭ Huza, proprietarŭ în Bala; Aurelŭ C. Domşa capelanŭ în Blajŭ; G. Popŭ, proprietarŭ în Blajŭ; Dr. Iacobŭ Brĕnduşanŭ, advocatŭ în Blajŭ; Ioanŭ Deacŭ, preotŭ în Roşia; Ioanŭ Br. Hodoşŭ, contabilŭ în Blajŭ; Ioanŭ Munténŭ, propriet., în Roşia; Ioanŭ Istade, în Cimade; Artimanŭ Blesanŭ, preotŭ în Obragea; George Munténŭ, profesorŭ în Blajŭ; Romulŭ Raca, preotŭ în Băuţarŭ; Simionŭ Câmpianŭ, învĕţ. în Băuţarŭ.

Nr. 185/1892.

Consemnarea

membriloră Asociaţiuneĭ transilvane, carĭ aŭ reposatŭ dela adunarea generală din Haţegŭ, ţinută în 4/16 şi 5/17 Augustŭ 1891.

Ioanŭ Popescu, profesorŭ şi asesorŭ consistorialŭ în Sibiiŭ, membru pe viaţă; Paulŭ Streulea, locotenentŭ c. şi reg. în pens., membru ordinarŭ; Dr. Absolonŭ Todea, advoc. în Reghinŭ, membru fundatorŭ; Nicolaŭ Popŭ, proprietarŭ în Bobohalma, membru ordinarŭ; Timoteiŭ Circa, comerciantŭ în D.-St.-Martinŭ, membru ordinarŭ; Ioanŭ Borancĭu, învĕţ. în Cohalmŭ, membru ordinarŭ; Iosifŭ Balŭ, preotŭ în Ilva-mare, Ioan Cupcea, fostŭ parochŭ în Măgeruşĭ, comit. Solnocŭ-Dobâca, membru ordinarŭ.

Nr. 275/1892.

Procesŭ verbalŭ

alŭ comitetuluĭ Asociaţiuneĭ transilvane pentru literatura română şi cultura poporuluĭ românŭ, luatŭ în şedinţa dela 20 Augustŭ n. 1892.

Preşedinte: G. Bariţiŭ. Membriĭ presenţĭ: Dr. Il. Puşcariŭ vice-preşed., I. V. Russu, I. St. Şuluţŭ, I. Papiŭ, Nicanorŭ Frateşiŭ, G. Candrea, L. Simonescu, P. Cosma, Z. Boiu şi N. Toganŭ bibliotecarŭ.

Secretarŭ: Zacharia Boiu.

Nr. 100. Se presentă cererile concurenţilorŭ 8 la numĕrŭ, la stipendiulŭ de 500 fl. publicatŭ pentru pregătirea unuĭ tinerŭ de profesorŭ la şcóla civilă publică de fete a Asociaţiuneĭ. (Exh. Nr. 225/1892).

— Cu privire la împrejurarea, că concurenţiĭ nu dovedescŭ cunoscinţa perfectă a limbeĭ germane şi respective cunoscinţele de lipsă pentru acuirarea aceleĭ perfecţiunĭ cerute prin concursŭ, stipendiulŭ nu se conferă, ci remâne disponibilŭ.

Nr. 101. Se presentă petiţiunile concursuale pentru 14 stipendiĭ à 50 fl. destinate pentru eleve interne ale şcóleĭ civile de fete a Asociaţiuneĭ, care concursŭ s'a publicatŭ de dato 12 Iulie a. c. Nr. 172.

Concurentele sûntŭ:

1. Eva Ogrinŭ din Anina; 2. Emilia Iacobescu din Vereşmort; 3. Cornelia Marchiş din Sêrbĭ (comit. Satmar); 4. Domnica Chirtopŭ din Câmpenĭ; 5. Letiţia Rimbaşŭ din Bradŭ; 6. Cornelia Petri din Năsĕudŭ; 7. Veronica Petruţŭ din Tăunŭ; 8. Leontina Oprişŭ din Armenĭ; 9. Valeria Deganŭ din Vieţelŭ; 10. Aurelia Cado din Păclişa; 11. Lucreţia Calefariŭ din Sĕlişte; 12. Rafira Comşa din Cinculŭ-mare; 13. Lucreţia Bunea din Sibiiŭ; 14. Lucreţia Stanca din Vurpĕr (Borberek); 15. Lucreţia Moisilŭ din Năsĕudŭ; 16. Sidonia Todescu din Bucium-Cerbŭ. (Ex. Nr. 265/1892).

— Satisfăcêndŭ concurentele condiţiunilorŭ concursuale, şi fiindŭ prospecte sigure încă pentru unŭ stipendiu de 50 fl., petentele se împărtăşescŭ cu stipendiile cerute, cu escepţiunea Leontineĭ Oprişŭ, a căreĭ rugare pentru întréga întreţinere în internatŭ nu se póte lua în considerare.

Nr. 102. Se presentă rugările stipendiştilorŭ George Vasiu absolventŭ de clasa VI gimn. şi Ioanŭ Candrea absolventŭ de clasa V. gimn. carĭ legitimândŭ progresulŭ în studiŭ se rógă a li se lăsa stipendiulŭ şi pe maĭ departe. (Ex. Nr. 228/1892).

— Progresulŭ se ia spre sciinţă, şi stipendiştiĭ numiţĭ remânŭ şi maĭ departe în folosirea stipendiilorŭ, ce li s'aŭ conferitŭ.

Sibiiŭ, d. u. s.

George Bariţiŭ m. p. preşedinte. **Zacharia Boiu** m. p. secretarŭ.

Verificarea acestuĭ protocolŭ se concrede dlorŭ: I. V. Russu, I. St. Şuluţŭ şi Nicanorŭ Frateşŭ.

Nicanorŭ Frateşŭ m. p. **I. V. Russu** m. p. **I. St. Şuluţŭ** m. p.

Nr. 276/1892.

Procesŭ verbalŭ

alŭ comitetuluĭ Asociaţiuneĭ transilvane pentru literatura română şi cultura poporuluĭ românŭ, luatŭ în şedinţa dela 21 Augustŭ n. 1892.

Preşedinte: G. Bariţiŭ. Membriĭ presenţĭ: Dr. Il. Puşcariu vice-preşed., I. St. Şuluţŭ, Nicanorŭ Frateşŭ, Partenie Cosma, Z. Boiu, şi Nicolaŭ Toganŭ bibliotecarŭ.

Secretarŭ: Z. Boiu.

Nr. 103. Secretarulŭ I. referéză asupra raportuluĭ comisiuneĭ esmise pentru censurarea lucrărilorŭ, ce aŭ întratŭ la concursulŭ literarŭ dto 29 Decembre 1890 Nr. 292, şi anume:

I. La premiulŭ de 100 fl. destinatŭ pentru cea maĭ bună temă asupra subiectuluĭ *„Economia nóstră după comasare“* a întratŭ o singură lucrare.

II. La premiulŭ de 100 fl. pentru cea maĭ bună lucrare asupra temeĭ *„Igiena copiluluĭ dela nascere până la anulŭ alŭ 7-lea alŭ etăţiĭ“* aŭ întratŭ dóuĕ lucrărĭ, şi anume una cu motto *„Arborele 'lŭ plăntămŭ pentru viitorŭ“*, ear alta cu motto *„Sănetatea copiluluĭ este fericirea luĭ, bucuria familieĭ şi viitorulŭ naţiuneĭ“*.

III. *a)* La premiulŭ în suma nedeterminată pentru *cea maĭ bună culegere de poesiĭ, basme (poveştĭ) şi datine poporale alese şi până acum nepublicate* aŭ întratŭ următórele lucrărĭ respective manuscripte:

1. Rugăciunea Maiceĭ Preacurate etc.
2. Versurĭ şi colinde pentru crăciunŭ etc.
3. Hore, doine şi balade.
4. Varie.
5. Descântece la felurite bóle şi necasurĭ.
6. Chiuiturĭ şi strigăturĭ.
7. Poveştĭ şi anecdote.
8. Unŭ dicţionarŭ de cuvinte străine séŭ rarŭ folosite.
9. Antologie de poesiĭ poporale şi artistice.
10. Poveştĭ.

b) Poveştĭ privitóre la credinţele, datinele şi părerile poporuluĭ, 43 la numĕrŭ.

c) Poesiĭ poprale etc. adunate de Daniilŭ Aluaşĭ absolventŭ de gimnaşiu.

d) O scriere istorică cu motto *„Miĭ şi miĭ de anĭ de arŭ trece“* etc. (Exh. Nr. 271/1892).

ad. I. Fiind-că lucrarea s'a abătutŭ dela tema pusă în concursŭ, aceea fără publicarea numeluĭ autoruluĭ se restitue aceluia în urma uneĭ notificărĭ redacţionale în „Transilvania“.

ad. II. Lucrarea *„Igiena copiluluĭ“* etc. cu motto *„Arborele“* etc. din causă că-ĭ lipsesce valórea scientifică, se restitue autoruluĭ după modalitatea de maĭ susŭ. Ear lucrarea a dóua cu motto *„Sănĕtatea copiluluĭ este“* etc. se premiéză cu 100 fl. şi se va tipărí ca broşură pe spesele Asociaţiuneĭ cu condiţiunea, ca autorulŭ se plinéscă maĭ nainte unele mancităţĭ indegetate în recensiune. Deschidêndu-se

plicului sigilatu, se constată, că autorului aceleia este dlu *Simionu Stoica,* medicu cercualu în Rodna-veche.

ad. *a)* III. Din colecţiunile, cari concurgu la premiulu statoritu în Nr. 3 alu concursului se confere premiulu a 12 fl. de cóla de tiparu octavu garmondu celoru de sub numerii 1, 5 şi 6. Deschiţêndu se plicului sigilatu se constată că autorului respective colectantele acelora este dlu *Titu Budu,* vicaru gr. cat. alu Maramurĕşului. Cele de sub punctele 2, 3, 4 şi 7 se remitu după modalitatea de mai susu autorului respective colectantelui spre a le modifica în sensulu îndegetărilorŏ din recensiune.

Colecţiunei ce pórtă Nr. 197 alu comitetului se face menţiune onorabila, şi poveştile dintr'ênsa se publică, după spaţiulu disponibilu în „Transilvania".

b) Poveştile din convolutulu Nr. 158/1892 se restituescu comisiunei spre clasificarea lorŏ, încâtu adecă merită orĭ nu a fi publicate, eventualu încâtu arŭ fi deja publicate séu premiate.

c) Poesiile poporale de sub Ex. Nr. 56/1891 se remunerézā cu suma pauşală de 15 fl. şi se transpunu redacţiunei Transilvaniei spre eventuală publicare. (Ex. Nr. 272/1892).

d) Scrierea istorică cu motto *„Mii şi mii de ani de arŭ trece"* etc. necorĕspunţêndu condiţiuniloru din concursu, se restitue autorului.

Nr. 104. Acelaşu referentu presentă propunerile dlui *I. Cav. de Puşcariu* privitóre la scrierea sa „Date istorice, privitóre la familiile nobile române" publicate sub auspiciile Asociaţiunei transilvane, Sibiiu, tipariulu tipografiei archidiecesane 1892. (Ex. Nr. 251/1892).

— Cu privire la obiectulu în cestiune se conclude:

1. Preţulu unui esemplaru din acésta colecţiune de documente partea I. se statorescе cu 2 fl. v. a. broşurată, eară leg. 2 fl. 50 cr. v. a.

2. Menţiune despre acésta scriere s'aŭ făcutu în Nr. 8 alu „Transilvaniei", — deci spre sciinţă.

3. După-ce în urma conclusului de dto 17 Iulie a. c. Nr. prot. 98 sûntu deja încunoşciinţate despărţĕmintele despre publicarea acestei colecţiuni, şi împărtăşite cu câte-unu esemplaru din trênsa, esemplarele se vorŭ trimite direcţiunilorŏ în numĕrulu care'lu vorŭ cere acelea, dându-se unu rabatu de 10% în favorulu casseĭ despărţĕmêntului. Totu asemenea se vorŭ depune esemplare după împrejurări şi pela librăriile, ce le vorŭ cere.

4. Pentru culegerea datelorŭ ulterióre comitetulŭ se va adresa atâtŭ cătră despărţĕmintele Asociaţiuniĭ, câtŭ şi cătră Venerabilele Consistoriĭ eparchiale şi metropolitane, pe lângă câte 3 esemplare de onóre.

Sibiiŭ, d. u. s.

George Bariţiŭ m. p., preşedinte. **Zacharia Boiu** m. p., secretarŭ.

Verificarea acestuĭ procesŭ verbalŭ se concrede dlorŭ: I. St. Şuluţŭ, P. Cosma şi Nicanorŭ Frateşiŭ.

Nicanoru Frateşiŭ m. p., **P. Cosma** m. p., **I. St. Şuluţiu** m. p.,

Procesŭ verbalŭ

alŭ şedinţeĭ comitetuluĭ Asociaţiuneĭ transilvane pentru literatura română şi cultura poporuluĭ românŭ, ţinutŭ la 25 August 1892.

Preşedinte: G. Bariţiŭ. Membriĭ presenţĭ: Dr. Il. Puşcariŭ vice-preşedinte, Iosifŭ St. Şuluţŭ, Ioanŭ V. Rusu, Gerasimŭ Candrea, P. Cosma, Nicanorŭ Frateşiŭ, Zacharia Boiu şi Nicolau Toganŭ bibliotecarŭ.

Secretarŭ: Z. Boiu.

Nr. 105. Comisiunea exmisă pentru recensarea colecţiuneĭ de poveştĭ, datine etc. din poporŭ, raportézĕ, că în urma concursuluĭ publicatŭ a întratŭ o colecţiune de 43 poveştĭ, din cari 15—16 atâtŭ după cuprinsulŭ câtŭ şi după forma lorŭ merită a fi publicate, şi propune, că acelea, încâtŭ nu arŭ fi deja publicate séŭ premiate din alte părţĭ, sĕ se publice în broşură, eventualŭ după împregiurărĭ în fóia Asociaţiuneĭ şi sĕ se premieze conformŭ concursului cu câte 12 fl. cóla de tiparŭ octavŭ garmond.

Se primesce propunerea comisiuneĭ, şi deschiḑêndu-se pliculŭ se constată, că colectantele lorŭ este dlŭ Ioanŭ Popŭ Reteganulŭ.

Despre tóte lucrările literare şi premiările lorŭ, pertractate în şedinţele ultime, sĕ se facă raportŭ supletoriŭ cătră adunarea generală.

Sibiiŭ, d. u. s.

George Bariţiŭ m. p., preşedinte. **Zacharia Boiu** m. p., secretarŭ.

Verificarea acestuĭ procesŭ verbalŭ se concrede dlorŭ: Ioanu Papiŭ, Nicanorŭ Frateşiŭ şi Gerasimŭ Candrea.

Ioanŭ Papiu m. p. **Nicanorŭ Frateşiŭ** m. p. **Gerasimŭ Candrea** m. p.

Editura Asoc. trans. Redactorŭ: **Z. Boiu.** Tiparulŭ tipogr. archidiec.